БУТУН ДУН'Е ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 222
18 ДЕКАБРЬ ШАНБА 1954 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

Эртага Ўзбекистон ССР халқ судларига сайлов куни
ҲАММА САЙЛОВГА!

Пленум қарорини жанговарлик блан амалга оширайлик

Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган пленуми Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг секретари ўртоқ А. Э. Ниёзовнинг «Ўзбекистон ССРда пахта ҳосилини кўпайтириш ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини ривожлантириш тўғрисида»ги докладини эшитди ва муҳокама қилди. Пленум муҳокамасига қўйилган масала совет пахтачилигини тобора ривожлантириш учун умумхалқ юриши бошланган ҳозирги даврда ғоят катта сиёсий ва хўжалик аҳамиятига эгадир.

Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг пленуми қишлоқ хўжалигига ва биринчи навбатда пахтачиликка раҳбарлик қилиш методи ҳамда услубида рўй берган жиддий хато ва камчиликларни большевикча танқид ва ўз-ўзини танқид асосида очиб ташлади, республика партия, совет ташкилотлари ва қишлоқ хўжалик органлари олдида турган энг муҳим вазифаларни бирма-бир кўрсатиб берди.

Пленум КПСС Марказий Комитети Пленумларининг қарорларида, пахтачиликни янада ривожлантириш масалалари юзасидан Тошкентда ўтказилган кенгаш қатнашчиларининг Мурожаатида қўйилган катта талабларни э'тиборга олиб, бу соҳада қилинган ишлар ҳали талабга мутлақо жавоб бермаслигини та'кидлади. Деҳқончиликда марказий вазифа ҳисобланган пахта ерларининг ҳосилдорлигини ошириш учун кураш жуда сусткашлик блан бормоқда. Қишлоқ хўжалигидаги илғор иш тажрибаларини ва пахта етиштириш агротехникасидаги прогрессив усулларни ишлабчиқаришга жорий қилишга кам э'тибор берилмоқда.

Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг пленумида кўрсатиб ўтилган жиддий хато ва камчиликлар бизнинг областьга ҳам тамомила тааллуқлидир. Октябрь районидаги Каганович номли, Орджоникидзе районидаги «Қизил Ўзбекистон» ва Маленков номли, Верхне-волинск районидаги «Қизил Октябрь», Сирдар'ё районидаги «Ҳақиқат» колхози ва бошқа бирқанча илғор колхозлар янги, прогрессив усулларни қўлланиб, пахтадан йил сайин муттасил юқори ҳосил олаётган бўлсалар ҳам, лекин уларнинг тажрибалари оммалаштирилмаётир. Пахтачилик соҳасидаги янги, илғор усуллар колхоз, совхоз ишлабчиқаришига жуда секинлик блан жорий қилинмоқда. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси президиуми ва СоюзНИХИ бу соҳада ниҳоятда сусткашлик кўрсатмоқда.

Областьдаги пахтакор совхозлар етарли миқдорда янги техника ва минерал ўғит блан та'минланган бўлишларига қарамай, ҳосилни кўпайтириш вазифасини жуда қониқарсиз бажармоқдалар. Областьдаги 11 та пахтачилик совхозидан шу кунгача фақат биргина совхознинг пахта тайёрлаш планини бажарганлиги сра кечириб бўлмайдиган бир ҳолдир.

Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг пленумида далаларда йиғиштириб олинмаган пахта кўп бўлишига қарамай, Тошкент областида терим ишлари бошқа областьлардагидан паст сур'атлар блан давом этаётганлиги ҳаққоний равишда жуда тўғри ва кескин танқид қилинди. Бу қолоқликнинг сабаби нимада? Бу қолоқликнинг сабаби даставвал шундаки, кўпчилик районларда ҳосил йиғим-теримини тезликда тамомлаш учун барча ишчи кучлари ва моддий-техника ресурслари тўла сафарбар этилмаган. Партия, совет активлари, колхоз раҳбарлари қишлоқ хўжалик йилининг сўнгги якунловчи кунлари ўтиб бораётган, об-ҳаво шароити оғир келган ҳозирги пайтда йиғим-теримни қисқа муддатда тамомлаш ва бошқа тадбирларни амалга оширишда етакчилик қилиш ўрнига, бўшашувчиликка, интизомсизликка йўл қўймоқдалар. Областьни орқага тортаётган, давлатга ўтган йилдагидан ҳам кам пахта топширган Бекобод, Янгийўл, Оққўрғон, Пискент, Ўртачирчиқ, Ўртасарой, Чиноз, Бўка район партия, совет ташкилотларининг раҳбарлари сур'атни ошириш учун зарур чораларни кўрмаётирлар.

Пахта йиғим-теримининг дастлабки кунлариданоқ биринчиликни қўлдан бермай келган Гулистон районида пахта тайёрлаш планини ошириб бажариш учун ҳамма имконият бор эди. Лекин, бу имкониятлардан ўз вақтида тўла-тўкис ва тўғри фойдаланилмади. Район раҳбарлари, биринчи навбатда райком секретари ўртоқ Тўрабеков фурсатни қўлдан бермай, бутун кучни йиғим-теримга сафарбар қилиш ўрнига, баландпарвоз гапларга, тантанабозликка, ўринсиз мағрурланишга берилиб кетдилар. Тантанали ва'далар бериб, уни бажармаётган, мавжуд камчиликларни хас-пўшлашга уринган айрим колхоз раҳбарларининг нотўғри ҳатти-ҳаракатларига кескин зарба берилмади. Омма орасида жонли ташкилий иш олиб бориш ўрнига, мажлисбозлик, қоғозбозликка йўл қўйилди. Натижада раҳбар ходимлар ўртасида партия ва давлат интизоми бўшашиб кетди, пахта нобудгарчилигига қарши кураш анча сусайтириб юборилди. Эндиликда планни бажариш учун бутун имкониятга эга бўлган Гулистон районининг пахта тайёрлаш планини бажармаслик хавфи яққол кўриниб қолди.

Маҳаллий партия, совет ташкилотлари ва қишлоқ хўжалик органларининг вазифаси—бўшашувчиликка асло йўл қўймай, аппаратнинг ҳамма звеноларида давлат ва партия интизомини мустаҳкамлашдан, топширилган иш юзасидан барча ходимларнинг жавобгарлигини оширишдан, яқин 10—15 кун ичида бу йилги пахта ҳосилини батамом йиғиштириб олиб, 1955 йил мўл ҳосили учун тайёргарлик ишларини ҳартомонлама қизитиб юборишдан иборат.

Пленум қарорида кўрсатиб ўтилганидек, келгуси йилда мўл пахта ҳосили етиштириш учун, пахтачиликни янада ривожлантириш масалалари юзасидан ўтказилган кенгаш қатнашчиларининг Мурожаатида олинган мажбуриятларни бажариш учун кураш—бу йил пахта ҳосилининг ҳаммасини тезликда йиғиштириб олиш, шудгор қилиш, шўрхок ерларнинг шўрини ювиш, ирригация шохобчаларини тозалаш, қишлоқ хўжалигида куз ва қиш фаслидаги бошқа энг зарур тадбирларни ҳам тезликда бажариш керак демакдир. Партия, совет ташкилотлари, қишлоқ хўжалик органлари, МТС ва совхоз дирекциялари, колхоз правлениелари пленумнинг бу кўрсатмасини сўзсиз бажаришлари керак.

Пахтачиликни ривожлантиришда янги, прогрессив методларни кенг қўлланиш, қатор ораларини торайтириб чигит экишга киришиш масаласи пленум қатнашчиларининг диққат марказида бўлди, квадрат шаклида уялаб чигит экиш усули ҳақиқатда агротехника соҳасидаги революция эканлиги уқдириб ўтилди.

Пахта етиштиришдаги янги усулларга қат'и суратда ўтиш учун трактор ва қишлоқ хўжалик машиналари ремонтини намунали ўтказишимиз, уларни торайтирилган қатор ораларига ва квадратларга мослаштиришимиз, квадрат шаклда уялаб экадиган сеялкалар, шунингдек бошқа механизацияларни ишлаб чиқаришни тезликда йўлга қўйишимиз керак. Шу блан бирга бу машиналарни моҳирлик блан бошқарадиган тракторчи ва сеялкачи кадрлар тайёрлашни дарҳол кучайтириб юбориш лозим.

Пленумда кам ҳосилли колхозларни илғор колхозлар қаторига кўтариш, МТСларнинг раҳбарлик ва ташкилотчилик ролини кучайтириш, социалистик мусобақани уюштиришдаги расмиятчиликка қарши кескин кураш олиб бориш, жамоат чорвачилигини ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини ривожлантириш масалаларига катта э'тибор берилди.

Пленум томонидан қўйилган вазифаларнинг ҳаммасини муваффақиятли бажариш қишлоқ хўжалигига раҳбарлик қилиш соҳасидаги камчиликларни тезда сабот ва қат'ият блан тугатишни, партия, совет ва хўжалик ташкилотларининг иш услуби ва методларини доимо яхшилаб ва такомиллаштириб боришни, партиявий-ташкилий ва партиявий-сиёсий ишларни юксак даражага кўтаришни талаб қилади.

Пленум қарорини амалга ошириш учун жанговарлик блан ишга киришайлик, 1955 йилда пахта ҳосилини ошириш юзасидан олинган мажбуриятни бажариш учун умумхалқ социалистик мусобақасини оммавий равишда кучайтириб юборайлик!

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Ўртоқ Н. Н. Шаталинни Ленин Ордени блан мукофотлаш тўғрисида

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Секретари ўртоқ Н. Н. Шаталиннинг туғилган кунига эллик йил тўлиши муносабати блан ва унинг Партия ҳамда Совет давлати олдидаги хизматларини тақдирлаб, ўртоқ Николай Николаевич **Шаталин Ленин** ордени блан мукофотлансин.

СССР Олий Советли Президиумининг Раиси К. ВОРОШИЛОВ.
СССР Олий Советли Президиумининг Секретари Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль.
1954 йил 16 декабрь.

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1954 ЙИЛ 17 ДЕКАБРЬГАЧА БЎЛГАН

М А' Л У М О Т
(процент ҳисоби блан)

Районларнинг номи	Бир кунда	Мавсум бошидан	Районларнинг номи	Бир кунда	Мавсум бошидан
Сирдар'ё	0,13	97,59	Оққўрғон	0,17	78,47
Орджоникидзе	0,23	94,83	Ховос	0,18	78,34
Калинин	0,34	94,55	Чиноз	0,11	78,03
Юқоричирчиқ	0,17	94,20	Октябрь	0,13	73,45
Мирзачўл	0,13	93,38	Оҳангарон	0,11	70,14
Верхне-волинск	0,12	92,62	Бекобод	0,16	69,77
Гулистон	0,12	87,97	Пискент	0,10	65,33
Қуйичирчиқ	0,30	87,28	Паркент	—	65,33
Бўка	0,13	79,38	Ўртасарой	0,08	63,75
Янгийўл	0,24	79,26	Ўртачирчиқ	0,16	63,63

Совет ёзувчиларининг Бутуниттифоқ II с'езди

16 декабрьда совет ёзувчиларининг Бутуниттифоқ Иккинчи с'езди ўз ишини давом этдирди.

С'езд Союзлар уйининг Колонна залида давом этмоқда. **Павло Тичина** раислик қилган эрталабки мажлисда ёзувчи **Борис Полевой** «Болалар ва ёшлар учун совет адабиёти» деган темада қўшимча доклад қилди.

Совет болалар адабиётининг, — деди докладчи, — буюк шонли традициялари бор. Бизнинг миллий ифтихоримиз бўлган барча сан'аткорлар бу адабиётга ўз ҳиссаларини қўшдилар. Биз, болалар адабиёти тўғрисида, бу адабиётнинг ҳозирги аҳволи ҳақида гапирганда, болалар адабиётини янада ривожлантириш йўллари тўғрисида фикр юритиб, энг керакли ва энг муҳим нарса тўғрисида — коммунизм қурувчиларнинг ёш авлодини тарбиялаш ҳақида, Ватанимизнинг келажаги ҳақида сўзлаймиз ва ўйлаймиз.

Совет ёзувчиларининг икки с'езди ўртасида ўтган 20 йил мобайнида болалар ва ёшлар учун яратилган совет адабиёти ўсди, мустаҳкамланди ва яшнади. Докладчи ҳозирги замон болалар адабиётининг эришган муваффақиятларини характерлайдиган рақамларни келтиради. Масалан, совет ёзувчиларининг биринчи с'езди кунларида болалар адабиёти соҳасида атиги бирнеча ёзувчи доимий иш олиб борган бўлса, шу ўтган йигирма йил ичида 1.500 автор — ёзувчилар, шоирлар, драматурглар, олимлар, педагоглар, саёҳатчилар, донгдор ва билағон кишилар болалар учун китоб ёздилар.

Ана шу авторларнинг биргаликда ишлаши натижасида 20.600 китоб жам'и 911 миллион нусха нашр этилди. Николай Островский, Валентин Катаев, Аркадий Гайдар, Александр Фадеев, Вениамин Каверин ва бошқа кўп ёзувчиларнинг асарларини ёш китобхонлар айниқса севиб ўқимоқдалар. Ана шу ёзувчилар орасида қардош совет республикалари адабиётининг намояндалари ҳам оз эмас.

Шу блан бирга, Гомер, Сервантес, Дефо, Христиан Андерсен, де Костер ва жаҳон адабиётининг бошқа кўпгина классиклари ёзган асарлардаги қаҳрамонлар ҳам ёш китобхонлар севган қаҳрамонлардир. Ҳозирги замон болалар адабиёти, классик адабиёт, таржима қилинган китоблардаги қаҳрамонларни бир-бирига яқинлаштирган умумий хусусият — уларнинг Ватанга, ўз халқига меҳр-муҳаббатидан, бошқа мамлакатларнинг халқларига нисбатан қардошлик туйғуларидан, барча миллат кишиларига иззат-ҳурмат блан қарашдан иборат.

Аммо, ўз қаҳрамонларининг юксак ма'навий кечиримларини очиқ кўрсатувчи асарлар блан бир қаторда китобхонларнинг ҳозирги талабларига муносиб бўлмаган китоблар ҳам оз эмас. Масалан, И. Василенконинг «Чехов партаси», И. Дикнинг «Бизнинг синфимизда», А. Котовшчикованинг «Улар пионер бўлиб қолдилар» деган асари ва бошқа китоблар шундай асарлар жумласидандир. Бу ёзувчиларнинг муваффақиятсизликларига сабаб, улар турмушга қараб эмас, балки схема бўйича иш кўрганликларидир. Докладчи айтадики, ҳарқандай исте'дод кучи — турмушни **билиш**, ҳаётни **кузатабилиш**, ҳаётдаги **янги, типик** ҳолларни кўрсатабилишдадир. Илмий-бадиий, саргузаштлик адабиёти ва илмий-фантастик адабиётни нашр этишга кўпроқ э'тибор бериш зарур. Халқимизнинг ижодий ҳаёти бундай китобларни яратиш учун жуда бой сюжет беради.

Совет шоирлари болалар учун кўпгина яхши ше'рлар ёздилар. Масалан, С. Маршакнинг асарлари шу вақтгача 661 марта, К. Чуковскийнинг асарлари 450 марта, Агния Бартонинг китоблари 435 марта босилди. С. Михалков, Е. Благинина, Н. Забила, Е. Трутневаларнинг ва бошқа кўпгина шоирларнинг ше'рларини ёш китобхонлар севиб ўқимоқдалар. Докладчи айтадики, болалар учун асар ёзувчи шоирлар, шунингдек прозаиклар ўз образларини, ўз темаларини ҳормай-толмай қидириб топишлари, социалистик воқи'ликнинг ёрқин образларини болаларга яққол кўрсатиб беришлари керак.

Болалар эртакларни ғоят яхши кўрадилар. Энг яхши эртак яратувчилар ўзларининг чуқур мазмунли поэтик ва гуманистик эртакларини реал асосда ижод қилганлар, эртак сюжетларини ҳаётдан қидириб топганлар ва ҳарқандай фантастик сюжет ҳақида ўз замонасининг позицияси нуқтаи назаридан қараб фикр юритганлар. Докладчи саноат ишчисининг меҳнатини дун'ёда биринчи бўлиб эртак формасида мадҳ этган Павел Бажовнинг ижодини, Алексей Толстой, Дмитрий Нагишкин ва Корней Чуковскийнинг ижодини характерлаб беради ҳамда эртак янгиликнинг эскилик устидан муқаррар ғалаба қозонишини тасдиқлаши, халқ фаросати ва донишмандлигига қойил қилиши, илғор кишиларнинг орзу ва фикрларини поэтик образларда ифода этиши лозимлигини кўрсатади.

— Болалар адабиётининг қолоқ тармоқларидан бири — танқиддир. Совет адабиётшуносларининг жиддий нуқсони шундан иборатки, — деди Борис Полевой, — болалар адабиётимизнинг бутун бойлиги ҳали тўла очиб берилмаган, ана шу бойликка ҳали етарли баҳо берилмаган. Болалар учун асар ёзувчилар ўз ҳолларига ташлаб қўйилган, ўлкан ёзувчиларнинг кўплари эса болалар адабиётининг моҳиятини тушунмай, уни қандайдир иккинчи даражали адабиёт, деб ҳисоблаб келмоқдалар.

Докладчи бутун совет мамлакатини чулғаб олган буюк ижодий меҳнат темаси болалар адабиётининг энг катта ва энг муҳим темаларидан бири, деб ҳисоблайди. Ёш китобхонларга фабрика ва колхозлардаги меҳнатни куйловчи поэтик, романтик китоблар керак, болаларда станок ёнида, комбайнда, қонда ишлаш ҳавасини гўдаклик чоғидаёқ ошираоладиган китоблар керак, меҳнат аҳллари бажараётган жозибали ва хилма-хил ижоднинг олижаноб моҳиятини завқли, ҳаққоний образларда очиб берадиган китоблар керак.

Самад Вурғун совет поэзияси тўғрисида қўшимча доклад қилди.

— Биринчи с'ездан кейин ўтган йигирма йил мобайнида, — деди у, — бизнинг сафимизга кўпгина ижодкор кучлар келиб қўшилди.

Совет поэзияси — кенг ма'нода партиявий поэзиядир, ленинча партиявийлик принципи поэзиямиз учун асосдир. Биз бу блан фахрланамиз.

В. Маяковский:

Мен
Бутун жаранглдор
шоирлик қувватимни
Сенга бағишлайман, ҳужумкор синф, —

деганида, бу, улуғ шоирнинг ҳам овози, замонанинг ҳам овози, янги поэзиямизнинг ҳам овози эди.

Ленинча эстетика адабиётимизда партиявийлик принципларини ўрнатиб, бадиий фикрнинг кишилик тарихида мисли кўрилмаган демократизмини ҳам барпо қилди, мустақил ижодий иш олиб бориш, бадиий ижодни кучайтириш учун, услубларнинг, индивидуаллик ва майилларнинг чекланмаган даражада хилма-хил бўлиши учун кенг майдон очиб берди.

Бизнинг поэзиямиз вужудга келган йилларда буржуа оқимларининг сарқитларига ва майда буржуа оқимларининг кўринишларига қарши қаттиқ синфий курашда юз берган кўпгина қийинчиликлар ва ғовларни енгиб ўтди. Узоқ йил давом этган ана шу мураккаб курашда янги партиявий поэзия, ватанпарварлик ва гражданлик поэзияси ғалаба қилди. Халқимиз учун жиддий синов, халқнинг барча кучлари учун синов бўлган Улуғ Ватан уруши йилларида совет поэзиясининг энг яхши фазилатлари яққол намоён бўлди.

— Биз, қардош республикаларнинг Иккинчи с'ездга келган шоирлари, — деди Самад Вурғун, — рус классик поэзияси ва ҳозирги замон рус поэзиясининг буюк тарихий хизматини чексиз миннатдорчилик блан қайд қиламиз. Бу поэзия бизнинг миллий адабиётимизни янги босқичга кўтарди, ўзининг реалистик ва революцион традициялари блан бадиий ижодимизни бойитди. Биз, қардош республикаларнинг шоирлари, В. Маяковскийни ўзимизнинг умумий дўстимиз ва устозимиз деб биламиз.

Совет шоирлари бутун дун'ё халқлари ўртасидаги дўстликни, пролетар интернационализмининг ғолиб ва қудратли кучини куйлайдилар, улар бизнинг мамлакатимизда ва бутун дун'ёда рўёбга чиқаётган энг яхши ва энг порлоқ нимаики бўлса, ҳаммасини зўр шодлик блан табриклайдилар. Илғорлик, прогрессивлик учун кураш, ўз даврини кечириб бораётган эскилик блан тўқнишида янги, коммунистик дун'ёни барпо қилиш учун кураш — совет поэзиясининг асосий ҳаётий темасидир, деди Самад Вурғун.

Нотиқ ўз сўзида Асеев, Багрицкий, Тихонов, Антокольский, Инбер, Берггольц ва бошқа совет шоирлари томонидан яратилган эпик поэзиянинг машҳур асарларини анализ қилади.

Урушдан кейинги даврда бирқанча поэмалар босиб чиқарилди. Бу поэмаларда халқ асосий қаҳрамон қилиб кўрсатилган. А. Прокофьевнинг «Россия» деган гўзал поэмаси, қозоқ шоири Тоир Жароқовнинг «Оқим» поэмаси (автор бу поэмасида ёш совет инженерининг образини яратаолган), Берди Кербобоевнинг «Туркманистон поэмаси», М. Алигернинг «Чиройлик Меча», М. Миршакарнинг «Олтин қишлоқ» поэмаси ва бошқа бирқанча поэмалар шулар жумласидандир. Шу блан бирга, ба'зи поэмаларда, айниқса урушдан кейинги йилларда ёзилган поэмаларда лирик асосларнинг узвий эмаслиги поэмани юзакиликка, жуда чўзиб юборишга, ҳатто, тасвирнинг хираланишига олиб келди. Масалан, А. Яшиннинг «Алёна Фомина» поэмаси умуман ёмон ёзилган эмас. Бу поэмада илғор колхозчи аёлнинг образи ишонтирарли кўрсатилган бўлса ҳам, асар жуда чўзиб юборилган ва унда ривоятчилик катта ўрин тутган.

— Бизнинг лирик поэзиямиз, — дейди докладчи, — кучли ва рангба-ранг поэзиядир. Совет лирикаси учун ғов ва тўсқинлик йўқ. Совет лирикаси совет кишисини тўлқинлантирадиган ҳамма нарсага э'тибор беради. Шуни ҳам айтиш керакки, лирик ше'рнинг муваффақиятли чиқишини фақат тематикагина ҳал этмайди. Шоирларни қўпдан буён ҳаяжонлантириб келган темаларни совет шоирлари янгича та'бир этиб, халқлар бахти ҳақида ҳам, ошиқ-ма'шуқалар бахти тўғрисида ҳам, Ватанга муҳаббат, оналик меҳр-муҳаббати тўғрисида ҳам, миллионларнинг ижоди ҳақида ҳам, сан'аткорнинг ижодий қидиришлари тўғрисида ҳам ёзмоқдалар.

Самад Вурғун совет поэзиясининг ёш кучлари ўсаётганлиги тўғрисида гапиради ва Ёзувчилар союзини ёш авлодни тарбиялаш ишларига Горькийга хос тарзда қат'ият блан киришишга чақиради. У, ёш шоирларни ўзига зеб бериш ва кибрланиб кетишга қарши огоҳлантиради.

Самад Вурғун сатирик поэзияни юксалтириш проблемаларига ҳам катта э'тибор берди. Поэзия арсеналида сатирик поэзия муҳим ўрин олиши керак.

Сатирик поэзиямизнинг аҳволи, — деди Самад Вурғун, — умуман олганда, бизни қаноатлантираолмайди. Ҳозирги кун темаларида яратилган кўпгина сатирик асарлар ба'зан газета хабарларидан фарқ қилмайди. Сатиранинг тематикаси ҳали жуда тор. Масалан, В. Диховичний ва М. Слободскойнинг «Менсиз!» номли ше'рлар циклини олиб кўрайлик. Китоб яқиндагина босилиб чиққан бўлса ҳам, ҳозир эскириб қолганга ўхшайди. Нима учун шундай? Бунинг сабаби шуки, шоирлар типиклаштиришга ҳаракат қилмаганлар, ўз асарлари устида етарли даражада қунт блан ишламаганлар. С. Михалковнинг кейинги вақтларда ёзган сатирик асарларида ҳам шошма-пишарлик кўриниб турибди.

Самад Вурғун поэтик маҳоратни ошириш вазифалари тўғрисида гапириб айтдики, ба'зи танқидчилар, ҳатто авторларнинг ўзлари ҳам шаклнинг ғариблиги ва рангсизлигини «теманинг актуаллиги» блан ниқоблашга беҳуда уринадилар.

Самад Вурғун қўшимча докладини тамомлаб ва совет поэзиясининг вазифаларини характерлаб бундай деди:

— Янги, социалистик киши, янги тарих яратувчисининг улуғвор образи, унинг ҳартомонлама меҳнат ва ижодий фаолияти, унинг юксак идеаллари ва ма'навий фазилатлари поэтик фикримизнинг диққат марказида туриши керак. Поэтик фикримиз ҳарқачонгидан кўра қудратлироқ парвоз қилиши керак, гўзал воқи'ликни ва улуғвор келажакни ўз ичига оладиган асарлар ҳарқачонгидан ҳам кўпроқ чиқарилиши керак.

Шу блан эрталабки мажлис ёпилади. (ТАСС).

ХАЛҚ СУДЛАРИ САЙЛОВИ АРАФАСИДА

Кандидатлар сайловчилар блан учрашмоқдалар

Ленин номли, Каганович номли колхоз а'золари ва шу колхозлар қишлоғи территориясида яшовчи сайловчилар Тошкент район биринчи участка халқ судьялигига кандидат ўртоқ Шокир Шукуров блан учрашдилар.

Қишлоқдаги болалар уйининг тарбиячиси ўртоқ Л. Архангельский сайловчилар фикрини ифодалаб бундай деди:

— Биз сайловчилар, ўртоқ Ш. Шукуровни халқ судьялигига учинчи марта сайламоқдамиз. Биз ўз кандидатимизни Коммунистик партия а'зоси, совет қонунини изчиллик блан амалга оширучи, малакали юрист сифатида танийміз. Ўртоқ Шукуров районимизда халқ судьялиги вазифасида муваффақиятли ишламоқда. У совет қонунини бузувчиларга, давлат, халқ ва жамоат мулкини талон-торож қилувчиларга қарши қат'иятлик блан курашиб келмоқда. Мен 19 декабрь сайлов куни коммунистлар блан партиясизлар блокининг муносиб кандидати ўртоқ Шокир Шукуров учун овоз бераман ва ҳамма сайловчиларни якдиллик блан овоз беришга чақираман.

Ленин номли колхоздаги марказий агитпунктнинг мудири ўртоқ Комил Ҳошимов ва Мирабдуллаев ўртоқлар халқ судьялигига кандидат Шокир Шукуровнинг фаолияти ҳақида сўзлаб, ҳамма сайловчиларни якдиллик блан овоз беришга чақирдилар.

Учрашувда сўзга чиққан ўртоқ Ш. Шукуров ўзига катта ишонч билдириб, халқ судьялигига кандидат қилиб кўрсатганликлари учун сайловчиларга миннатдорчилик билдирди.

Суратда: Москва район 163-нчи сайлов пункти ҳузуридаги агитпункт ўқишхонаси.
Қ. Розиқов ва **Р. Исаев** фотоси.
(ЎзТАГ фотохроникаси).

Сайловга ҳамма нарса тайёр

ОҲАНГАРОН, 17 декабрь. (ЎзТАГ). Кончилар шаҳрида сайловга тайёргарлик ишлари тамом бўлди. Юзларча агитаторлар сайловчиларни 19 декабрьда сайлов пунктларига келиб ўз гражданлик бурчларини бажаришга таклиф этган мактубларни тарқатдилар.

Шаҳар меҳнаткашлари халқ судьялигига ва маслаҳатчилигига кандидат қилиб муносиб кишиларни кўрсатдилар. Халқ маслаҳатчилигига кўрсатилган 75 кандидат орасида кўмир разрезининг донгдор механизаторлари Николай Хорошилов, 9-нчи шахта навалоотбойчиларининг энг яхши бригадири Иван Братерский, марказий ремонт-механика заводи илғор цехининг бошлиғи Петр Колишкин, бинокор Кайлан Бекмурадов, цемент заводининг ишчиси Шайх Камолов ва бешйилликни муддатидан илгари бажариш учун бўлаётган мусобақанинг олдинги сафида бораётган бошқа илғорлар бор.

Муносиб кандидат

Каганович номли завод ишчилари орасида ўсиб етишган юрист ўртоқ Азим Фозилов совет мактабида ўқиб тарбияланди, олий ма'лумот олди, завод ишчилари ўртасида жамоатчилиги блан танилди, сўнгра у суд органларида ишлайбошлади. Аввал область юстиция бошқармасида хизмат қилди. У, ўзининг юридик ма'лумотини ошириш устида мунтазам равишда ишлагани сабабли ўртоқ Фозилов оз вақт ичидаёқ коллектив ўртасида танилди. У, 1953 йилдан бери Ўртачирчиқ район 1-нчи участка халқ судьялиги вазифасида ишлаб келмоқда.

Халқ судьяси Фозиловнинг фаолияти совет қонунчилигини қат'ийлик блан амалга оширишга қаратилгандир. У, аҳоли ўртасида тарбиявий ишларни олиб боришда партия ва совет ташкилотларига яқиндан ёрдам бермоқда.

Ўртоқ Азим Фозилов райондаги колхозларнинг ишларини яхшилашда, уларнинг ишлабчиқариш қувватини оширишда актив қатнашади. Каганович номли колхозда бўлганда, колхозда меҳнат интизомини мустаҳкамлашга ёрдам берди, колхозчилар блан меҳнат интизоми ҳақида суҳбат ўтказди. Бригадаларда меҳнат минимумини бажариш энг зарур шарт эканлигини колхозчиларга тушунтирди.

Ўртачирчиқ район Ангор қишлоқ советидаги «Ленин йўли» колхозининг а'золари, «Горняк» совхозининг ишчилари ўртоқ А. Фозиловни Ўртачирчиқ сайлов округи бўйича халқ судьялигига кандидат қилиб кўрсатдилар. Каганович номли, Ворошилов номли колхозларда ва 1-нчи МТС да бўлиб ўтган йиғилишларда сайловчилар ўртоқ А. Фозиловни халқ судьялигига кандидат қилиб кўрсатилганини қўллаб-қувватладилар. Ўртачирчиқ район ижроия комитети халқ судьялигига муносиб кандидат, тажрибали юрист ўртоқ А. Фозиловни шу сайлов округи бўйича овозга қўйиш учун рўйхатга олди.

Т. ОРИПОВ.

КОММУНИСТЛАР БЛАН ПАРТИЯСИЗЛАР БЛОКИНИНГ КАНДИДАТЛАРИ

ХАЛҚ СУДЬЯСИ

Тошкент шаҳар, Октябрь район 3-нчи участка халқ судига ҳар куни кўп одамлар келиб туради. Судья Марҳамат Қосимова ва халқ маслаҳатчилари судга келувчиларга қимматли маслаҳатлар бериб турадилар. Қосимова эшикдан чиқиб кетаётган кишиларни кўрсатиб, бундай дейди:

— Улар жиноий иш блан келганлари йўқ, оилавий масала, нафақа олиш ва бошқа шу каби масалалар блан келганлар. Бу албатта яхши. Биз вақтни аямай, уларнинг сўзларига қулоқ соламиз ва маслаҳатларимизни айтамиз.

Судда турли жиноий ва гражданлик ишлари кўрилиб турилади. Судья ва халқ маслаҳатчилари ҳарбир ишни тегишли ҳужжатлар асосида пухта ўрганиб борадилар. Ҳарбир ҳужжатда ўнлаб гражданларнинг тақдири ётади. Уларни одилона ҳал қилиш суд ходимларидан катта тажриба ва билим талаб этади.

Қосимова оилавий масалада сўз очиб, «характери тўғри келмади» деб ажралиш ҳақида ариза кўтариб келган куёвларни қоралаб гапиради. Ҳаётда ҳали оилага енгилтаклик блан қаровчи айрим кишилар йўқ эмас. Қосимова оилани мустаҳкамлашда суд органларининг роли катта эканлигини, суд-тергов органларининг ходимлари имконияти борича оилани мустаҳкамлашга интилишлари зарурлигини сўзлайди.

Яқинда 6-нчи нон заводида монтёр бўлиб ишловчи Азим Абдуллаевдан алимент ундириб бериш учун унинг ажралиб кетган хотини Салтанат Абдуллаева ариза келтиради. Салтанат 4 ёшлик қизи Зарофат блан 4 ойлик ўғли Латифжонни судга олиб келган эди. Азим Абдуллаев ўғли туғилгандан буён уни бориб кўрмаган эди.

Қосимова Абдуллаевдан сўради:

— Болаларингизнинг ҳолидан хабар олмай қўйибсиз. Қандай бераҳм отасиз. Фарзанд тирноғига зор кишилар бор. Қаранг қизингизга, талпиниб турипти. Нега жим турасиз. Уларни ўз ҳолига ташлаб қўйиб нима қилмоқчисиз? Ўзингизни четга олиб, уларни етим қолдирмоқчимисиз. Сиз уларнинг тарбиясига, келажагига жавобгарсиз.

Абдуллаев индамас эди. У, анчагача индамай турди-да бориб қизчасини қўлига олди. Зарофат дадасининг бўйнидан маҳкам қучоқлаб, елкасига бош қўйди. Салтанатнинг кўзларига ёш келди.

Абдуллаев қизчасини кўтаргани ҳолда, суд столига яқинлашди:

— Мен болаларни олиб кетаман. Бундан кейин болаларни ёлғиз қолдириб кетмайман, — деди.

Қосимова бундай фактларни мисолга келтириб, ота-оналар ўртасида оила, муҳаббат, фарзандни тарбия қилиш темасида доимий иш олиб бориш зарурлигини сўзлайди.

Корхоналарда меҳнат интизомини мустаҳкамлаш юзасидан халқ маслаҳатчилари томонидан олиб борилган оммавий-сиёсий ишлар яхши натижалар бермоқда. Қосимова кейинги вақтларда корхоналарда ишга кечикиш, прогул қилиш ҳоллари жуда камайганлигини рақамлар асосида сўзлайди.

Халқ маслаҳатчилари ўз зиммаларига юкланган вазифани ҳалоллик блан бажариб келмоқдалар. МПС заводи қуюв цехининг мастери У. Усмонов, токарь В. И. Бережной, шу заводнинг илғор ишчиси Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати Унсиной Аҳмедова, врач Зумрад Ғуломова ва бошқа халқ маслаҳатчилари суд процессларида актив қатнашиб, революцион қонунни ҳимоя қилишда, жиноятчиларни фош этишда халқ манфаати, давлат манфаатини ҳимоя қилишда суд-тергов органларига катта ёрдам бериб келмоқдалар.

Қосимова халқ маслаҳатчиларининг роли қандай шарафли ва мас'улиятли эканлигини та'кидлаб ўтади. Халқ маслаҳатчиларининг суд вақтида, шунингдек қарор чиқариш учун маслаҳатхонага кирган вақтда айтган қимматли маслаҳатларини сўзлайди. Халқ судлари сайлови муносабати блан 3-нчи участка халқ судига бу даф'а халқ маслаҳатчилигига 70 кишининг кандидатураси кўрсатилган ва рўйхатга олинган. Уларнинг ҳаммаси актив жамоатчи, илғор кишилар.

Судья Марҳамат Қосимованинг кандидатураси ҳозир ишлаб турган жойида учинчи марта рўйхатга олинди.

М. Қосимованинг ҳаёт йўли, иш фаолияти юстиция соҳаси блан чамбарчас боғланган.

Марҳамат 1918 йилда Тошкентнинг Қашқар маҳалласида дурадгор оиласида туғилган. У ўрта мактабни тамомлагандан кейин 1938 йилда Тошкент юридик институтига ўқишга кирди. У институтни 1942 йилда муваффақиятли тамомлайди. Марҳамат 1942 йил баҳорида Самарқанд областининг Жомбой районидаги 1-нчи участка халқ судига судья бўлиб тайинланади.

Қосимова институтда олган билимлардан унумли фойдаланиб, судьялик ишида намуна кўрсатиб ишлайди. Унинг раислигида кўрилган жиноий ва гражданлик ишлари юқори юстиция органлари томонидан ҳардоим ма'қулланади. Судьялик постида яхши ишлаб келаётганлиги учун Қосимова Самарқанд область судига а'зо бўлиб сайланади. Қосимова бу янги вазифада ҳам намуна кўрсатиб ишлаб келади.

1944 йилда Ўзбекистон ССР Давлат контроли министрлиги Марҳамат Қосимовани министрлик аппаратига давлат контролёри вазифасига ишга олади. Қосимова бу янги вазифада уч ярим йил ишлайди.

Ўзбекистон ССР Юстиция министрлигининг тавсияси блан Марҳамат Қосимова 1947 йилда министрлик аппаратидан бўшаб, Тошкент шаҳар, Октябрь районидаги 3-нчи участка халқ судига судья қилиб кўрсатилади. Район меҳнаткашлари ўтган суд сайловларида уни ҳар даф'а кандидатурасини кўрсатиб, судьяликка сайлаб келдилар. Қосимова 3-нчи участка халқ судида 8 йилдан буён самарали ишлаб келмоқда.

19 декабрьда ўтказиладиган халқ судлари сайловида ҳам Қосимовани яна судья қилиб сайлаш учун меҳнаткашлар унинг кандидатурасини кўрсатиб рўйхатга олдилар.

Қосимова сайловчилар ишончини оқлаш учун ўз зиммасидаги вазифасини янада яхшироқ бажаришга интилмоқда. Уни шу кунларда сайловчилар орасида, корхоналарда, маҳаллаларда, суд ҳай'атларида кўриш мумкин.

Марҳамат Қосимова Коммунистик партия тарбиялаб етиштирган ишчан суд ходимидир. У, ўз фаолиятини, ғайрат ва ташаббусини халқ манфаатига, давлат манфаатига бағишламоқда.

Н. ЭГАМНАЗАРОВ.

Совет Ҳукуматининг Франция Ҳукуматига нотаси

16 декабрьда СССР Ташқи Ишлар Министри В. М. Молотов Франциянинг СССР даги элчиси Л. Жокс жанобларини қабул қилди ва унга СССР Ҳукуматининг Франция Ҳукуматига ёзган қуйидаги нотасини топширди:

«Совет Ҳукумати Франция Ҳукуматининг э'тиборини шунга жалб қилишни зарур деб ҳисоблайдики, Франция Ҳукуматининг Париж битимлари деб аталган битимларни тузишдан иборат бўлган ҳаракатлари Франциянинг «Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи блан Франция Республикаси ўртасида иттифоқ бўлиш ва ўзаро ёрдамлашиш ҳақидаги Шартнома» юзасидан ўз зиммасига олган мажбуриятларига тамомила хилофдир.

Бу Шартнома иккинчи жаҳон урушининг охирида, 1944 йил 10 декабрьда, Совет Иттифоқи блан Франция гитлерчиларга қарши коалициядаги бошқа давлатлар блан биргаликда ўз кучларини маҳкам бирлаштириб, Европа халқларининг умумий душмани бўлган герман милитаризмига қарши оғир кураш олиб бораётган вақтда тузилган эди. Совет ва француз халқларининг энг яхши фарзандларининг қони блан мустаҳкамланган Франция-Совет Шартномаси герман милитаризми томонидан янги агрессия бўлиш эҳтимолининг олдини олиш ва, шу блан, Европада янги урушнинг олдини олиш учун Франция блан Совет Иттифоқининг биргаликда тегишли тадбирлар кўришларини кўзда тутади.

1964 йилнинг охиригача бўлган муддатга тузилган Шартномада бундай дейилади:

«Аҳдлашувчи Олий Томонлар Германия блан бўлаётган ҳозирги уруш тамом бўлганидан кейин ҳам Германия томонидан бўладиган ҳарбир янги хавфни тугатиш учун биргаликда ҳамма зарур чораларни кўриш ва Германия томонидан агрессия қилиш йўлидаги ҳарбир янги уринишни мумкин қилаоладиган ҳаракатларга тўсқинлик қилиш мажбуриятини оладилар» (3-нчи модда).

Сўнгра Шартномада бундай дейилади:

«Аҳдлашувчи Олий Томонлар Аҳдлашувчи Олий Томонлардан бирига қарши қаратилган бирор иттифоқ тузмаслик ва бирор коалицияда қатнашмаслик мажбуриятини оладилар» (5-нчи модда).

Шартнома Германия томонидан агрессия бўлган тақдирда томонларнинг ўзаро бир-бирларига ёрдам беришлари юзасидан бўлган мажбуриятларни ҳам ўз ичига оладики, бу эса Франциянинг ҳам, Совет Иттифоқининг ҳам хавфсизлигини та'минлаш манфаатларига жавоб беради.

Франция-Совет Шартномаси Германия томонидан янги агрессия бўлиш эҳтимолига йўл қўймасликни мақсад қилиб қўйган бўлса, Франция Ҳукумати имзолаган Париж битимлари герман милитаризмини тиклашга олиб боради ва шу блан янги герман агрессияси хавфини туғдиради. Бу битимлар Ғарбий Германияни ремилитаризация қилишни ва собиқ гитлерчи генераллар бошчилигида ғарбий герман армияси тузишни кўзда тутади, бу гитлерчи генераллар ҳали яқинда Франция, Совет Иттифоқи, Польша, Чехословакия, Югославия, Норвегия, Бельгиянинг ва Европадаги бошқа давлатларнинг оккупация қилинган территорияларида қонли террор ва зулмдан иборат фашист режимини ўрнатиб келган эдилар.

Йирик авиация кучларига, танкларга, оғир артиллерияга, ўз ҳарбий штабларига эга бўлган катта ғарбий герман армияси тузилибгина қолмасдан, шу блан бирга Ғарбий Германиянинг бутун оғир саноати, шу жумладан Рур саноат области ҳам яна қурол-яроғ ишлаб чиқаришга қаратилади.

Париж битимлари мавжуд халқаро битимларни бузиб, Ғарбий Германия милитаристлари ва қасосчилари қўлига атом қуролини, шунингдек химия ва бактериология қуролини топшириб қўядики, бу эса қирғиндан иборат атом, химия ва бактериология уруши хавфини, оғир оқибатларга олиб келадиган ва беҳисоб қурбонларга сабаб бўладиган бу уруш хавфини кўп марта кучайтиради.

Париж битимлари, шу блан бирга, ремилитаризация қилинган Ғарбий Германияни Совет Иттифоқига қарши қаратилган ва халқ демократияси мамлакатларига қарши қаратилган агрессив Шимолий Атлантик блокига ва бошқа ҳарбий гуруҳларга жалб қилишни кўзда тутади. Бунинг ма'носи шуки, бу гуруҳларнинг асосий иштирокчиларидан бири бўлган Франция қайтадан тикланадиган герман милитаризми блан ҳарбий иттифоқ тузади, ҳолбуки, Франция-Совет Шартномасига биноан, Франция Совет Иттифоқига қарши қаратилган ҳечқандай ҳарбий иттифоқларга қўшилмаслик мажбуриятини ўз зиммасига олган эди.

Совет Ҳукумати бирнеча марта ва, жумладан ўзининг шу йил 23 октябрьдаги, 13 ноябрьдаги ва 9 декабрьдаги ноталарида шу нарсани кўрсатиб ўтдики, Франция Ҳукуматининг бу хил ҳаракатлари иттифоқ бўлиш ва ўзаро ёрдамлашиш ҳақидаги Франция-Совет Шартномасининг руҳига ва ма'носига тамомила хилофдир. Париж битимларини имзолаш блан Франция янги герман агрессиясининг олдини олиш юзасидан ҳам, Совет Иттифоқига қарши қаратилган ҳарбий иттифоқларда қатнашмаслик юзасидан ҳам Франция-Совет Шартномасида ўз зиммасига олган иттифоқчилик мажбуриятларини қўпол равишда бузди.

Совет Ҳукумати герман милитаризмини тиклаш сиёсати блан боғлиқ бўлган ҳамма хавфларга Франция Ҳукуматининг э'тиборини бирнеча марта жалб қилди. Шу блан бирга, Совет Ҳукумати СССР ва Франциянинг Европада тинчликни та'минлаш ва мустаҳкамлаш йўлида ҳамда Германия проблемасини ҳал этиш соҳасидаги кечиктириб бўлмайдиган масалаларни ҳал қилиш йўлида биргаликда тадбирлар кўришлари зарурлигини доимо кўрсатиб келди.

Совет Ҳукумати Германиянинг бирлигини тинчликсеварлик ва демократик асосларда, умумгерман эркин сайловларини ўтказиш йўли блан тиклаш ҳақидаги масалани ҳал этиш мақсадида тўрт давлат Ташқи ишлар министрлари кенгашини дарҳол чақиришни таклиф этди.

Совет Ҳукумати Франция Ҳукуматига Европада коллектив хавфсизликнинг эффектив системасини барпо этиш тўғрисида Умумевропа Шартномаси тузишга ёрдам беришини ҳам таклиф этди, бундай коллектив хавфсизлик системасида Европадаги ҳамма давлатлар, уларнинг ижтимоий ва давлат тузуми қандай бўлишидан қат'и назар, қатнашаолган бўлур эди. Бундай Шартноманинг тузилиши Европадаги барча халқлар учун тинч ривожланиш шароитларини та'минлаб бераолган бўлур эди. Совет Ҳукумати Европада коллектив хавфсизлик системасини барпо этиш ҳақидаги масалани махсус муҳокама қилмоқ учун ноябрь охирида Москвада ёки Парижда барча европа мамлакатларининг кенгашини чақиришни таклиф этди.

Совет Ҳукуматининг ана шу ҳамма таклифлари герман милитаризмининг қайтадан тикланишига йўл қўймасликка, дўстона француз-совет муносабатларини мустаҳкамлашга ва ривожлантиришга қаратилган эдики, бу эса Франциянинг ва СССРнинг хавфсизлигини та'минлаш учун ҳамда Европада тинчликни мустаҳкамлаш учун ғоят муҳим аҳамиятга эгадир.

Совет Ҳукумати таассуф блан та'кидлаб ўтадики, Франция Ҳукумати Европада коллектив хавфсизликни ташкил қилишда ва Германия проблемасини тинч йўл блан ҳал этиш соҳасидаги кечиктириб бўлмайдиган вазифаларни ҳал этишда қатнашишдан бош тортди. Франция Ҳукумати Совет Ҳукуматининг юқорида айтилган таклифларини ва унинг дўстона огоҳлантиришларини рад этиб, Франция Ҳукуматининг Франция-Совет Шартномаси бўйича олган ўз мажбуриятлари блан, Европа халқларининг тинчлигини ва хавфсизлигини мустаҳкамлаш манфаатлари блан ҳисоблашишни истамаганлигини кўрсатди.

Франция Ҳукуматининг ҳозирги сиёсати Франциянинг иттифоқ бўлиш ва ўзаро ёрдамлашиш ҳақидаги Франция-Совет Шартномаси юзасидан олган мажбуриятларига тўғри келмайди, шу блан бирга бевосита Совет Иттифоқига ва Европадаги бошқа тинчликсевар давлатларга қарши қаратилгандир.

Франция Ҳукумати Париж битимларини имзолади ва эндиликда бу битимларни ратификация қилишни тезлаштиришга ҳархил йўллар блан интилаётир. Шу блан Франция Ҳукумати Ғарбий Германияни ремилитаризация қилишни ва уни мазкур ҳарбий гуруҳларга жалб қилишни тезлатишга интилаётир.

Мана бундай аҳволда Франция-Совет Шартномаси бу Шартномани тузишда кўзда тутилган мақсадларга хизмат қилаолмайди. Модамики, бу Шартнома амалда бўлиб турганига қарамай, Франция Ҳукумати Ғарбий Германияда милитаризмни қайтадан тиклаш позициясига қадам қўйган экан ва ремилитаризация қилинган Ғарбий Германияни Совет Иттифоқига қарши бўлган ва Европадаги бошқа тинчликсевар давлатларга қарши бўлган ҳарбий гуруҳларга жалб қилаётган экан, Франция-Совет Шартномаси тинчлик манфаатларига хизмат қилаолмайди, аксинча, Америка Қўшма Штатлари бошчилик қилаётган агрессив ҳарбий гуруҳларга қўшилган Франция Ҳукуматининг ҳозирги сиёсатини ниқоблаш учун хизмат қиладиган пардага айланиб қолади. Совет Ҳукумати бундай аҳволга рози бўлаолмайди ва бу ҳақда совет халқига ҳам, француз халқига ҳам тўппа-тўғри айтмасдан қолаолмайди.

Мана буларнинг ҳаммаси шуни кўрсатадики, Париж битимларининг ратификация қилиниши муқаррор суратда Европадаги бутун вазиятни жиддий равишда мушкуллаштиради, бу битимларнинг ратификация қилиниши Европада тинчлик ва хавфсизлик манфаатларига жавоб бермайди, бу битимларнинг ратификация қилиниши ба'зи давлатларнинг янги уруш тайёрлаш блан банд бўлган агрессив доиралари учунгина керак, холос.

Мана бундай шароитда Совет Ҳукумати шуни билдиришни ўзининг бурчи деб ҳисоблайдики, Париж битимларининг ратификация қилиниши иттифоқ бўлиш ва ўзаро ёрдамлашиш ҳақидаги Франция-Совет Шартномасини йўққа чиқариб қўяди ва бу Шартномани бекор қилади. Бунинг учун бутун мас'улият Франция зиммасига, Франция Ҳукумати зиммасига тушади.

Париж битимлари ратификация қилингандан кейин Совет Ҳукумати олдида Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи блан Франция Республикаси ўртасида иттифоқ бўлиш ва ўзаро ёрдамлашиш ҳақидаги Шартномани бекор қилиш тўғрисида СССР Олий Совети Президиуми муҳокамасига таклиф киргизишдан бошқа йўл қолмайди.

Москва, 1954 йил 16 декабрь».

Франция Элчиси бу нотани ўз ҳукуматига дарҳол топширажагини айтди.

СССР Ташқи Ишлар Министри В. М. Молотовнинг баёноти

Япония блан ўзаро муносабатлар хакидаги масала юзасидан

Яқинда Япония Ташқи ишлар министри Сигемицу жаноблари Япониянинг бош министри Хатояма бошчилик қилган янги ҳукумати юргизмоқчи бўлаётган ташқи сиёсат тўғрисида расмий баёнот берди. Бу баёнотда Сигемицу жаноблари, жумладан, Япония янги ҳукуматининг ўзаро мақбул шартларда Совет Иттифоқи блан нормал муносабатларни тиклашга тайёр эканлигини билдирди, лекин шу блан бирга ба'зи писандаларни қилиб ўтди.

Шу муносабат блан айтиб ўтиш керакки, Совет Иттифоқи муносабатлар ўрнатишга ва уларни ривожлантиришга тайёр эканликларини кўрсатаётган барча мамлакатлар блан муносабатлар ўрнатишга ва бу муносабатларни ривожлантиришга доимо интилиб келмоқда. Совет Иттифоқи Совет-Япония муносабатларини нормаллаштириш ҳар иккала давлатнинг манфаатларига жавоб берибгина қолмай, балки Узоқ Шарқда тинчликни мустаҳкамлашдан ва халқаро кескинликни юмшатишдан манфаатдор бўлган бошқа мамлакатларнинг манфаатларига ҳам жавоб беради деб ҳисоблаб, Японияга нисбатан ҳам шундай сиёсатни юргизмоқда.

Совет ҳукуматининг Япония блан муносабатларни нормаллаштириш масаласидаги позицияси Совет Иттифоқи Ҳукуматининг ва Хитой Халқ Республикаси Ҳукуматининг Япония блан муносабатлар ҳақида шу йил 12 октябрьда э'лон қилинган Бирлашган Декларациясида ўз ифодасини топди. Ма'лумки, бу Декларацияда Совет Иттифоқининг Япония блан муносабатларни нормаллаштиришга, ўзаро фойдали шартларда унинг блан савдо-сотиқни ривожлантиришга, шунингдек маданий алоқалар ўрнатишга тайёр эканлиги ифода қилинган.

Совет ҳукумати Сигемицу жанобларининг Япония-Совет муносабатлари ҳақидаги юқорида айтилган баёнотига ижобий қарайди. Агар Япония ҳукумати бу соҳада чинакам тегишли тадбирларни кўриш ниятида бўлса, Совет ҳукумати ўз томонидан, СССР блан Япония ўртасидаги муносабатларни нормаллаштиришни амалга ошириш юзасидан амалий тадбирлар ҳақидаги масалани муҳокама қилишга тайёрдир.

1954 йил 16 декабрь.

Совет суди — дун'ёда энг демократик суд

Совет суди Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ғалабаси натижасида, эски буржуа судларини бутунлай синдириб ташлаш натижасида вужудга келди. Совет суди вужудга келган дастлабки кундан бошлаб Улуғ Октябрь революциясининг буюк ғалабаларини ҳарқандай душманлардан ҳимоя қилиш, революцион қонунчиликни оғишмай амалга ошириш учун хизмат қилди.

Совет суди Совет ҳокимияти қўлида унинг душманларига қарши кураш олиб боришда қудратли қуролдир.

Совет суди дун'ёда энг демократик суддир. Чунки у чинакам халқчил, халқ манфаатларини ҳимоя қилучи суддир. Совет судининг буюк демократик хусусияти — суд сайлови системасида ҳам ўз ифодасини топган. Ўзбекистон ССР Конституциясининг 108-нчи моддасига ва ССР Иттифоқи, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг суд тузилиши тўғрисидаги Қонуннинг 22-нчи моддасига асосан халқ судларини совет гражданлари умумий, тўппа-тўғри ва тенг сайлов ҳуқуқи асосида яширин овоз бериш йўли блан 3 йил муддатга сайлайдилар.

СССРнинг сайлаш ва сайланиш ҳуқуқига эга бўлган ва сайлов кунигача ёши 23 га етган ҳарбир граждани халқ судьяси ва халқ маслаҳатчиси бўлиб сайланаоладилар. Суд ҳукми блан қораланган кишилар халқ судьяси ва халқ маслаҳатчиси бўлиб сайланаолмайди.

Халқ судларига сайлов тўғридан-тўғри амалга оширилади, чунки ҳарбир сайловчи халқ маслаҳатчиси ва халқ судьялигига кандидатни бевосита ўзи турган маҳаллий жойда тўппа-тўғри сайлайолади.

Совет судининг буюк демократик хусусияти унинг тенг сайлов ҳуқуқи асосида ўтказилишидир. СССРнинг сайлов кунигача ёши 18 га етган барча гражданлари — эркаклар ва хотин-қизлар, уларнинг ирқи ва миллати, диний э'тиқоди, билим даражаси, ўтроқлиги, ижтимоий чиқиши, мол-мулки ва ўтмишдаги ишидан қат'ий назар, халқ судьялари ва маслаҳатчилари сайлаш ҳуқуқига эгадирлар.

Халқ судьялари ва маслаҳатчиларини сайлаш яширин овоз бериш йўли блан ўтказилади. Бу, ҳарбир сайловчининг ўзи хоҳлаган кандидатга эркин равишда овоз бериш ҳуқуқини та'минлайди. Халқ судьялигига ва халқ маслаҳатчилигига сайлаш ва сайланиш ҳуқуқини эркин амалга оширишга зўрлик, алдаш, қўрқитиш ёки пора бериш йўли блан тўсқинлик қилган ҳарқандай киши қонун томонидан жазоланади.

Буржуа судлари эксплуататорлар манфаатини ҳимоя қилучи, меҳнаткаш халқни алдовчи суддир. Буржуа судлари ишчилар, деҳқонлар, прогрессив кишиларни қаттиқ жазолайди, айни вақтда монополияларнинг ваҳшиёна ишларини ҳимоя қилади. Масалан, Америка Қўшма Штатларида суд коммунистик партиянинг 11 раҳбарини айблаб, жазога буюрди. Броқ компартиянинг раҳбарлари, ҳатто АҚШ қонунлари нуқтаи назаридан ҳам айбли эмас эдилар. Америка Қўшма Штатларида Линч суди деб аталган жазо чораси борки, бу—миллатларнинг ҳуқуқини поймол қилишга, айниқса негрларни қаттиқ жазолашга қаратилган суддир. Ҳозирги вақтда Америка Қўшма Штатларидаги суд системаси ўзининг бутун э'тиборини тинчлик ва демократия кучларини бостиришга қаратган. У, меҳнаткашларнинг демократик ҳуқуқлари ва эркинликларини оёғости қилмоқда.

Буржуа мамлакатларида суд сайлови ҳам монополиялар манфаатига мослаб ўтказилади. Буржуазия ўз манфаатларига содиқ бўлган кишиларни мамлакатда суд ишларини олиб бориш учун суд органларига жойлаштиради.

Совет суди буржуа судидан бутунлай фарқ қилади. Совет судининг буюк демократик хусусиятлари унинг ташкил этилиш принципларида ҳам равшан кўринади.

Бу принциплардан бири — совет суд системасининг бирлигидир. СССР Конституциясининг 102-нчи моддасига асосан СССР, иттифоқдош ва автоном республикасудлари ягона суд системасини ташкил этадилар. Шунингдек, махсус судлар, ҳарбий трибуналлар, темир йўл, сув транспорти судлари мана шу ягона суд системасига киради.

Совет судининг буюк демократик хусусияти шундаки, совет суди ўз ишида фақат қонунгагина амал қилади. Ўзбекистон ССР Конституциясининг 111-нчи моддасига биноан, Ўзбекистон ССРда судьялар мустақилдирлар ва фақат қонунга итоат қиладилар. Бизда судьялар ўзлари кўраётган ишни қонунга асосланиб, ўзларининг ички ишончлари, ақл-идроклари ва виждонларига қараб ҳал этадилар.

Совет судининг буюк демократик хусусияти суд ишларининг ҳарбир маҳаллий халқнинг ўз она тилида олиб борилишида ҳам кўринади. Бу эса ҳарбир гражданга ўз фикрини эркин тушунтириш ва ҳал этиш имконини беради. Ўзбекистон ССРда суд ишлари ўзбек тилида, Қорақалпоғистон АССРда — қорақалпоқ тилида олиб борилади, рус ёки қозоқ, ёки тожик, ёки қорақалпоқ аҳолиси кўпчилик бўлган қишлоқ ва районларда эса, шунга қараб, рус, қозоқ, тожик ёки қорақалпоқ тилида олиб борилади, шу блан бирга шу райондаги кўпчилик аҳолининг тилини билмаган кишиларга ишга оид материаллар блан таржимон орқали тўла танишув имконияти, шунингдек судда ўз она тилида сўзлаш ҳуқуқи та'мин этилади.

Ҳамма судларда ишлар халқ маслаҳатчиларининг иштироки блан кўрилиши (қонунда махсус кўрсатилган ҳоллар бундан мустаснодир) совет судининг буюк демократик хусусиятларидан биридир. Халқ маслаҳатчилари том ма'нода судьялар ҳисобланадилар, чунки ҳарбир иш халқ маслаҳатчилари иштирокида кўрилиб, коллектив равишда ҳал қилинади ва бу ишни ҳал этишда судья ва халқ маслаҳатчилари тенг ҳуқуққа эга бўладилар. Суд ишида халқ маслаҳатчиларининг иштирок этиши меҳнаткашларни давлатни идора этиш ишларига кенг жалб қилиш ва уларнинг онглилигини оширишда ғоят муҳим аҳамиятга эгадир.

Совет суди халқнинг бевосита назорати остида иш олиб боради. Бу, судьяларнинг ўз ишлари ҳақида сайловчилар олдида ҳисобот бериб туришларида яққол кўринади. Халқ судьяларининг белгиланган вақтда завод ва фабрикаларда, меҳнаткашларнинг жамоат ташкилотларида, колхоз ва совхозларда ўз ишлари ҳақида, фаолиятлари тўғрисида сайловчиларга ҳисобот бериб туришлари — совет судининг демократик хусусиятини ифодалайди. Халқ олдида ўз бурчини бажармаётган айрим судьялар сайловчилар томонидан чақириб олиниши ва судьяликдан бекор қилиниши мумкин.

Совет суди совет гражданлари ва Совет давлати манфаатларининг ҳимоячисидир. Совет қонунлари барча меҳнаткашларнинг эркини ифодалайди. Коммунистик партиянинг доно сиёсатини ўзида акс эттиради. Шунинг учун ҳам совет қонунлари халқимиз орасида катта обрўга эгадир. Совет кишилари қонунларга қат'ий риоя қиладилар ва уни бузувчиларга нафрат блан қарайдилар. Совет суди совет қонунларининг бузилмаслигига, унинг ҳалоллик блан бажарилишига эришиш учун бутун чораларни кўради.

Совет суди меҳнаткашларнинг ҳаётий манфаатларини қаттиқ туриб ҳимоя қилади ҳамда ўзининг бу олижаноб вазифасини совет қонунларига, СССР Конституциясида қонуний равишда мустаҳкамланган социалистик жамият қоидаларига асосланган ҳолда бажаради.

Совет суди одил суддир. Чунки у совет қонунларига асосланган ҳолда масалаларни конкрет ва принципиал ҳал қилади. Шунинг учун судьялар ва халқ маслаҳатчилари ишни адолатли ҳал қилиш учун ўзларининг сиёсий онглиликларини оширишлари, совет қонунларини чуқур ўрганишлари зарур. Шундагина судьялар ва халқ маслаҳатчилари гражданларнинг ишларини адолатли ҳал қилиб бераоладилар.

Социалистик қонунчилик ўзининг бутун моҳияти блан Коммунистик партия сиёсатини, совет халқи иродасини ўзида акс эттиради. Социалистик қонунчилик совет ижтимоий ва давлат тузумини мустаҳкамлашда муҳим воситадир. Шунинг учун ҳам барча муассасалар, ташкилотлар, мансабдор шахслар ва гражданлар томонидан социалистик қонунчиликка тўла риоя қилишни та'минлаш суд органларининг муҳим вазифасидир. Социалистик қонунчиликни бузиш совет иқтисодий ва сиёсий тузуми асосларини бўшаштиришга олиб боради. Шунинг учун ҳам совет халқ судлари социалистик қонунчиликнинг ҳимоячисидирлар.

СССР Конституциясида, шунингдек иттифоқчи ва автоном республикалар Конституцияларида баён этилган совет ижтимоий ва давлат тузумини мустаҳкамлаш, социалистик хўжалик системаси ва социалистик мулкни қўриқлаш совет гражданларининг СССР Конституцияси блан та'мин этилган сиёсий ҳуқуқларини, гражданларнинг меҳнат қилиш, билим олиш, дам олиш, қариган чоғда ва меҳнат қобилиятини йўқотган тақдирда пенсия олиш ҳуқуқларини та'минлаш совет судининг вазифасидир. Совет суди гражданларнинг уй-жой ҳамда шахсий мулкка эга бўлиш каби барча ҳуқуқларини ҳимоя қилади. муассасалар, корхоналар, ташкилотлар, колхозлар, совхозлар ҳамда бошқа жамоат ташкилотларининг қонунлар блан мустаҳкамланган ҳуқуқ ва манфаатларини қўриқлайди. Совет судининг буюк демократик хусусияти унинг ана шу халқ ва давлат манфаатларини ҳимоя қилишидадир.

Совет суди Ватанимизга капиталистик мамлакатлар томонидан юбориладиган вараркунандачилар, жосуслар, қўпорувчиларни қаттиқ жазолашда, мамлакатимиз халқларининг тинч ижодий меҳнатини ва бахтиёр ҳаётини ҳарқандай душманларнинг хуружларидан ҳимоя қилишда қудратли посбондир. Совет давлати вазифаларини амалга оширишда совет суди қудратли қуролдир.

Совет суди содир бўлган жиноятлар учун, социалистик жамиятда яшаш қоидаларини бузганлик учун жазо чоралари қўллаш блангина чекланиб қолмайди. Совет суди тарбиявий ташкилотдир. У, жиноятчиларни, социалистик жамият қонунларини бузучиларни қайта тарбиялайди.

Совет судининг ҳарқандай буржуа судидан фарқи шундаки, у ўз олдига асосий мақсад қилиб совет кишиларини коммунизм руҳида тарбиялашни қўяди. Совет суди ўз олдига совет кишиларида энг яхши инсоний фазилатларни етиштириш, уларни коммунизмнинг юксак ғоялари руҳида тарбиялашни асосий вазифа қилиб қўяди.

Совет суди гражданларнинг оилавий муносабатларини мустаҳкамлаш, оилада олижаноб фазилатларни вужудга келтириш, болалар тарбияси ва бошқа ҳамма масалаларда тарбиячидир.

Совет суди айрим кишилар онгидаги капитализм сарқитларига қарши, ўтмиш сарқитларига қарши, буржуа идеологиясининг сарқитларига қарши кураш олиб бормоқда. Меҳнаткашларни юксак онглилик, маданиятли бўлиш ҳамда оташин совет ватанпарварлиги руҳида тарбиялашда Коммунистик партия ва Совет ҳукуматига яқиндан ёрдам беради.

Совет суди ишлабчиқаришда ва давлат аппаратида меҳнат интизомини мустаҳкамлашда алоҳида роль ўйнайди. Давлат аппаратидаги меҳнат интизомини бузучиларга қарши кескин кураш олиб боради.

Совет судининг бундай вазифалари, хусусиятлари, принциплари ва моҳияти унинг дун'ёда энг демократик суд эканлигини яққол исбот қилади.

Эртага — 19 декабрьда ўтказиладиган халқ судларига сайлов совет демократиясининг буюк хусусиятларини яна бир марта намойиш қилиб кўрсатади.

А. ГОРДИЕНКО,
Юридик фанлар кандидати.

СОВЕТ АДАБИЁТИНИНГ АҲВОЛИ ВА ВАЗИФАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Совет ёзувчиларининг Бутуниттифоқ II с'ездида А. А. СУРКОВ доклади

Ўртоқлар!

Бундан йигирма йил аввал совет ёзувчиларининг Бутуниттифоқ Биринчи с'езди минбаридан туриб Максим Горький бундай деган эди:

«Агар бу ерда, шу залда, Бутуниттифоқ адабиётини бирлаштиришга пойдевор қурилган бўлса, — биз оғир ишимизнинг муваффақиятини та'минлаш мақсадида с'ездан кейин уни амалда бирлаштирабошлашимиз зарур бўлади, ва фақат бизнинг мамлакатимизга, мамлакатимиздаги халқларгагина керак бўлиб қолмай, балки, дадил айтаоламанки, бутун дун'ёга керак бўлган қудратли адабиёт яратмоқ учун, бу ишни борган сайин кўпроқ ривожлантириб, давом эттириш керак» (М. Горький, Асарлар тўплами, 27 том, 336 бет).

Советлар мамлакатининг адабиётчилари ўзларининг улуғ дўсти ва қаттиқ қўлли, талабчан устозининг шу ўгутларини эсларида тутиб, ўзларини инсониятнинг бадиий генийси яратган барча адабий бойликларнинг қонуний меросхўрлари деб сезиб, йигирма йил ишлаб келдилар.

Совет мамлакатининг адабиёти ўзининг бутун ижодий тақдири жиҳатидан, шунингдек ўзининг энг яхши намояндаларининг ҳаёт йўллари жиҳатидан халқ блан чамбарчас боғлиқдир. У социалистик қурилишда, коммунизм сари ҳаракат қилишимиз жараёнида юз берган барча энг муҳим ижтимоий-сиёсий воқиаларда актив қатнашди.

Совет ёзувчисининг мамлакатнинг ижтимоий ва сиёсий ҳаётида актив иштироки беҳад даражада ўсди. Халқнинг юксак ишончига сазовор бўлган бирюз эллик ёзувчи СССР Олий Советига, қардош республикаларнинг Олий Советларига ва маҳаллий Советларга депутат қилиб сайландилар. Ўтган йигирма йил мобайнида совет ёзувчилари жаҳон жамоатчилигининг барча энг муҳим прогрессив ҳаракатларида жуда актив қатнашдилар. Урушдан кейинги йилларда совет ёзувчилари тинчлик учун дун'ёда авж олган курашнинг энг актив иштирокчилари бўлдилар.

Икки с'езд ўртасида ўтган йигирма йил ичида совет адабиётида катта-катта ўзгаришлар юз берди. Адабиёт соҳасига янги кишилар келдилар, Совет ёзувчилари союзининг а'золари ва а'золикка кандидатларнинг сони 1934 йилдаги 1500 кишидан 1954 йилда 3695 кишига етди. Биринчи с'ездда вакиллари қатнашган адабиётлар мустаҳкамланди, уларга янги кишилар қўшилди, улар янги китоблар блан бойиди. Янги қардош адабиётлар вужудга келди ва ривожланди. Халқларнинг қайта қўшилиши натижасида совет адабиётига Латвия, Литва, Эстониядаги, Молдавиянинг Бессарабия қисмидаги, Буковинадаги, Закарпат украинасидаги, Украина ва Белоруссиянинг ғарбий областьларидаги талантли ёзувчиларнинг янги катта отрядлари қўшилдилар.

Маданий революция узлуксиз кенгайиб ва чуқур ривожланиб борганлиги натижасида адабиёт ўн миллионларча янги китобхонларга эга бўлди. Бу китобхонларнинг етишуви бадиий адабиёт тиражларининг ниҳоятда ўсишига сабаб бўлди.

Бу ўсишни қуйидаги рақамлар равшан кўрсатади:

1934 йилда мамлакатда рус совет бадиий адабиётининг 1852 номдаги асари жам'и 32 миллион 943 минг нусхада нашр этилган эди. 1953 йилда 2733 номдаги асар жам'и 159 миллион 801 минг нусха нашр этилди.

1934 йилда СССРдаги бошқа қардош халқлар ёзувчиларининг 1233 номдаги асари жам'и 7 миллион 192 минг нусха нашр этилган эди. 1953 йилда 1552 асар жам'и 38 миллион 526 минг нусха нашр этилди.

1934 йилда СССРда четэл бадиий адабиётининг 348 номдаги асари жам'и 4 миллион 797 минг нусха нашр этилган эди. 1953 йилда 420 номдаги асар жам'и 24 миллион 480 минг нусха нашр этилди.

Мамлакатимизда классикларнинг асарлари айниқса кенг тарқалди. Горький китоблари жам'и 80 миллион нусха, Пушкин китоблари 70 миллион, Толстой китоблари 60 миллион, Чеховнинг китоблари 40 миллион, Тургенев китоблари 33 миллион, Гоголь китоблари 29 миллион нусха босилиб чиқди. Короленко, Крилов, Лермонтов, Некрасов, Салтиков-Щедрининг асарлари 16 миллион нусхадан 21 миллион нусхагача босилиб чиқди.

Четэл ёзувчилари: О. Бальзак, Жюль Верн, В. Гюго, Э. Золя, Г. Мопассан, Т. Драйзер, Ж. Лондон, М. Твен, Д. Дефо, Ч. Диккенс, Д. Свифт, В. Шекспир, Г. Гейне, В. Гёте, Ф. Шиллер, М. Сервантес ва бошқаларнинг асарлари бир миллион нусхадан ўниккн миллион нусхагача босилиб чиқди.

Шуларга қўшимча қилиб айтиш кераккн, бизнинг мамлакатимизда рус совет ёзувчиларидан қирқетти авторнинг асарлари, шу жумладан тўққиз шоирнинг ше'р тўпламлари бир миллион нусхадан 20 миллион нусхагача босилиб чиқди. Владимир Маяковскийнинг китоблари эса 23 миллион нусхада нашр этилди.

Бизнинг мамлакатимизда бадиий адабиёт китобхонлари нақадар кўп бўлганлиги ҳақида тўғри тасаввурга эга бўлмоқ учун 300 мингдан кўп кутубхонани ўз ичига олган гигант кутубхона шохобчасини ҳам назарга олиш керак, китоблар шу кутубхоналар орқали ўн миллионларча китобхонларга етиб боради.

Ўртоқ Сурков Совет Иттифоқи халқларининг адабиётлари ўртасидаги ижодий алоқа узлуксиз мустаҳкамланиб бораётганини тўғрисида гапиради. Бу — партиямизнинг ва давлатимизнинг маданият соҳасидаги миллий-сиёсатининг тантана қилганлигини кўрсатучи энг ёрқин далиллардан биридир.

Илгари вақтларда ялпи саводсиз бўлиб, чуқур қоронғуликда қолган ва йўқ бўлиб кетишга маҳкум этилган талай кичик халқлар совет ҳокимияти шароитида қайтадан тараққий топиб, янги тарих майдонига чиқдилар. Қирқдан ортиқ халқ Октябрьдан кейин биринчи марта ўз ёзувига эга бўлди. Бу халқларнинг ҳарбирида ўзининг миллий сан'ати, ўз адабиёти вужудга келди ва муваффақият блан ривожланмоқда. Ҳамма қардош адабиётларда тематика мислсиз кенгайди, ҳозирги замоннинг энг муҳим проблемалари чуқур ишланмоқда, ёзувчилар бадиий тил блан ифодалаб бераётган ҳаётий материалнинг доираси кенгайди.

Агар 1934 йилда СССРдаги қардош халқларнинг тилларига таржима қилинган рус адабиёти асарларидан 481 таси 3 миллион 529 минг нусха нашр этилган бўлса, 1953 йилда 1022 номдаги асар жам'и 16 миллион 7 минг нусха нашр этилди.

1934 йилда қардош адабиётлар ёзувчиларининг 150 номдаги асари рус тилига таржима қилиниб жам'и 1 миллион 45 минг нусха чиқарилган бўлса, 1953 йилда 419 номдаги асар жам'и 21 миллион 427 минг нусха нашр этилди.

Докладчи маданий бойликларни ўртоқлашишда рус тилининг катта ўрин тутганлигини уқтириб ўтади.

Коммунистик партиянинг доно миллий сиёсати тантана қилган шароитда рус тили бизнинг жамиятимизда Иттифоқдаги қардош халқлар ўртасида маданий ва адабий бойликларни ўртоқлашишнинг қудратли воситаси бўлишдек фахрли рольни ўйнамоқда. Рус тилининг бундай роли урушдан кейинги йилларда яна шу блан ҳам кучайдики, четэлда СССР қардош адабиётлари ёзувчиларининг асарларига нисбатан қизиқиш ортганидан, бу асарлар, кўп четэл тилларига ҳозирча рус тили орқали таржима қилинмоқда.

Ўз-ўзидан ма'лумки, — дейди у, — қардош адабиётларнинг ҳарбири рус классик ва совет адабиётининг тажрибасини ўз йўсунида қабул қилиб келди. Анча етук адабиётлар, чунончи украин адабиёти, латиш адабиёти, қисман, грузин, арман, озарбайжон адабиётлари ўтмишда бой реалистик прозага эга бўлиб, ўз тараққиётининг совет даврида ўзининг миллий традициясига эргашиш блан бирқаторда рус классик ҳамда совет адабиёти тажрибасини ва традициясини ҳам ўзлаштириб бордилар.

Ҳатто Биринчи с'езд вақтида ҳам проза ва драматургияси бошланғич даврда бўлган қардош адабиётларнинг масаласи бошқача туради. Унлаб ҳисобланган бундай адабиётлар учун рус прозаси ва драматургияси (албатта, жаҳон адабиётининг классик меросидан фойдаланиш блан бирқаторда) ижодий тажрибани ўзлаштиришнинг бош манбаи бўлиб келди ва шундай бўлиб қолмоқда.

Қардош адабиётларнинг кучайиб бораётган ўзаро ижодий ёрдамлашишлари ва бир-бирларига та'сир кўрсатаётганликлари — икки с'езд ўртасидаги даврда бизнинг бутун кўп миллатли адабиётимиз тараққиётидаги энг самарали якунлардан биридир. Ёзувчиларнинг бир-бирларини таржима қилиш бобида қизғин иш олиб борганликлари бу соҳада жуда катта роль ўйнади.

Шу вақт ичида қардош адабиётларнинг классикларидан кўпларининг асарлари рус тилига ва бирқанча қардош халқларнинг тилларига замонабоп ва юқори сифатли қилиб таржима этилди.

Ҳозирги совет ёзувчиларининг рус тилига ва бошқа қардош халқларнинг тилларига таржима қилинган энг яхши асарлари ҳам кўпайди.

Қардош адабиётлар классикларининг улуғ ижодлари ва ҳозирги замон ёзувчиларининг ба'зи машҳур асарлари ҳамма адабиётларга, шу жумладан рус адабиётига ҳам ўзаро та'сир кўрсатмоқда. Биз буни барча қардош адабиётларимизнинг тараққиёти учун рус классикларининг ва ҳозирги замон рус адабиёти тажрибасининг аҳамиятини заррача ҳам камситмаган ҳолда, умумий муваффақиятларимиздан чинакам фахрланиб айтаоламиз.

Докладчи қардош адабиётлар ёзувчиларининг асарларини таржима қилиш ишида совет адабиётининг кўзга кўринган усталари қатнашаётганликларини уқтириб ўтиш блан бирга ба'зан бу муҳим ишга кам қобилиятли кишилар ҳам аралашаётганлигини кўрсатиб ўтади.

Ёзувчиларнинг Иккинчи с'езди Союз Правлениесининг янги составига энг муҳим маданий-сиёсий иш бўлган таржима ишини тартибга солиш блан шуғулланиш тўғрисида қат'ий наказ бериши лозим.

Докладда четэл китобхонларининг совет адабиётига қизиқиши тобора ортиб бораётганлигини кўрсатучи рақамлар ва фактлар келтирилади.

Совет ёзувчиларининг Биринчи с'ездига қадар чет тилларда 97 ёзувчимизнинг айрим китоблари нашр этилган эди.

Тўла бўлмаган ма'лумотларга қараганда, 1945 ва 1953 йиллар ўртасидаги даврда халқ-демократияси мамлакатларида ва капиталистик мамлакатларида 900 дан кўп совет ёзувчиларининг асарлари 44 та чет тилга таржима қилиниб, 9000 мартадан кўпроқ нашр этилган. 1951—1953 йилларнинг ўзидагина совет бадиий адабиёт асарлари 94 миллион 196 минг нусхада нашр этилди. Бизнинг адабиётимиз четэлда нақадар кўп китобхонларни ўзига тортганлиги шундан ма'лум. Совет бадиий адабиётининг таржима қилинган асарлари халқ-демократияси мамлакатларида ва халқ Хитойида энг кўп таржима қилинганлиги турган гап. Лекин, «совуқ муносабатлар уруши» ҳукм сурганига ҳамда капиталистик дун'ёда адабиётимизнинг китобхонлар оммасига етиб боришига кўплаб тўсиқлар қўйилаётганлигига қарамай, бизнинг китобларимиз урушдан кейинги йилларда Австрия, Англия, Аргентина, Бирма, Бразилия, Голландия, Дания, Ҳиндистон, Италия, Ливан, Мексика, Норвегия, Покистон, АҚШ, Уругвай, Финляндия, Франция, Швейцария, Швеция, Японияда ва бошқа кўп мамлакатларда таржима қилинди ва нашр этилди.

Бизнинг асарларимизни ўқучи китобхонлар халқ-демократияси мамлакатларидаги неча ўн миллионлаб ҳисобланган китобхонлар ва капиталистик мамлакатлардаги миллионларча китобхонлар ҳисобига сал кам икки баравар кўпайди.

Четэлдаги меҳнаткашлар учун ма'рифат, ҳаётбахш идеаллар, жанговар ғайрат ва ташаббус манбаи бўлган, чет мамлакатлардаги илғор, прогрессив ёзувчиларнинг ижодий тажриба манбаи бўлган бизнинг адабиётимиз ҳозирги вақтда дун'ёдаги бошқа адабиётлар орасида алоҳида ўрин тутаётганлиги доимо эсимизда туриши лозим.

Халқ-демократияси мамлакатларидаги адабиётчилар адабиётимизнинг тараққиёт тарихига доир ҳамма масалаларга, социалистик реализм методини адабий асарда конкрет ифодалаш тўғрисида уларнинг тасаввурини бойитиши мумкин бўлган ҳамма нарсага ниҳоятда чуқур қизиқиш ва э'тибор блан қарамоқдалар. Шу сабабдан Советлар мамлакатидаги ҳарбир адабиётчининг ўз асари учун унинг зиммасига тушадиган жавобгарлик жуда катта. Шу блан бирга бизнинг адабиётимизда юз бераётган процессларга баҳо беришда ҳарбир танқидчи, назариячи ва ёзувчининг ҳарбир сўзи учун унинг зиммасига тушадиган жавобгарлик ҳам ана шундай каттадир.

Шубҳасиз, совет адабиётининг ижодий тажрибаси капиталистик мамлакатларда яшовчи дўстларимиз бўлган прогрессив ёзувчилар учун ҳам жуда муҳимдир.

Дўстларимизнинг энг яхши асарларида ҳозирги замон капиталистик воқи'ликни кескин, муросасиз танқид қилишга интилиш блан бирқаторда, прогрессив, ҳаётбахш негизни ифодалайдиган идеялар, туйғу ва образлар ҳам бор.

☆

Сўнгра докладчи совет адабиётининг Улуғ Ватан уруши йилларидаги роли тўғрисида гапиради. Ўша йилларда СССРдаги барча қардош халқларнинг ёзувчилари совет ватанпарварларининг бирлашган жанговар отряди бўлдилар. Урушнинг биринчи кунларидаёқ совет ёзувчиларидан мингдан ортиқ киши (бутун Союз а'золарининг учдан бир қисмидан ҳам кўпроғи) кўнгилли равишда ҳаракатдаги армия ва Ҳарбий Денгиз-флоти сафларига кетдилар. Улуғ Ватан урушининг ҳамма фронтларида—Қора денгиздан то Баренц денгизига қадар, қаҳрамон шаҳарларнинг ҳимоячилари орасида, қаҳрамон халқ қасосчилари — партизанлар орасида совет ёзувчилари қўлларига қурол олиб ёки фронтчи журналист сифатида қалам ва блокнот тутиб урушнинг мусибатли йўлларида ўз асарларининг қаҳрамонлари ва ўқучилари блан ёнма-ён бордилар.

Улуғ Ватан уруши кунларида ҳалок бўлган Аркадий Гайдар, Владимир Ставский, Юрий Кримов, Сергей Диковский, Борис Левин, Михаил Чумандрин, Борис Лапин, Захар Хацревин, Сергей Семенов, Александр Афиногенев, Евгений Петров, Джек Алтаузен, Иосиф Уткин, Олекса Десняк, Степан Тудор, Татул Гурян, Александр Гаврилюк, Фотих Каримнинг ҳамда икки юздан ортиқ бошқа қаламкаш ўртоқларимизнинг ва кўп қардош адабиётлар ёзувчиларининг муборак хотиралари ёдимизда туради.

Совет кишиларининг уруш кунларидаги улуғ ватанпарварлик ғайрати ана шу унутилмас кунларда яратилган асарларда ўзининг жўшқин юрак тўлқинлари блан тўлган мардонавор, ҳаққоний ифодасини топди.

Ёруғлик зулматга қандай қарама-қарши турса, адабиётимизнинг «ҳарбий тақдири» ҳам буржуа адабиётидаги «соф сан'ат» коҳинларининг тақдирига шундай қарама-қарши туради. Вақтинча тантана қилган фашизм Франция ва Англияни ҳалокат хавфи остига олган ўша йилларда энг соф виждонли демократ адабиётчиларгина ўз халқига содиқ бўлиб қолдилар. Бошқа адабиётчилар эса (бундай адабиётчилар кўп эди), Лондон ва Ковентрининг тунда бомбардировка қилинишидан жонларини сақлаб қолиш учун океаннинг нариги томонига қочиб ўтишни афзал кўрдилар, ёки «ўз уяларида биқиндилар» ва бу блан ҳақиқатда золимлар олдида таслим бўлдилар, ёхуд ўз қаламларини сурбетларча босқинчилар хизматига бериб қўйдилар.

Оташин ёзувчилик публицистикасининг Горькийга хос бўлган шонли традицияси Улуғ Ватан уруши йилларида совет ёзувчилари Катта группасининг фаолиятида ўзининг ажойиб ривожини топди. Илья Эренбург памфлетларининг оташин сатрлари Иттифоқдаги ва четэллардаги миллионларча кишиларнинг хотиридан ҳали кўтарилган эмас. Борис Горбатовнинг «Ўртоғимга мактублар» номли самимий ва жиддий асарини ҳозирда ҳам ўқиган сайин ҳаяжонланмасдан бўлмайди. Николай Тихонов ва Всеволод Вишневскийнинг кундалик хотираларини ўз ичига олган публицистик мақолаларида ленинградлиларнинг қуршовда қолган кунларидаги машаққатли ва қаҳрамонона ҳаёти худди равшан кўзгуда кўринган сингари кўз олдимизга келади. Неча ўн миллионлаб кишилар Василий Гроссманнинг ажойиб очеркларини ўқиб, Сталинград ҳимоячилари қаҳрамонлик зафарларининг гўзаллигини тушунибгина қолмай, балки ҳис ҳам этмадиларми, ахир!

1942 йилнинг ёз фаслида, душман Сталинградга яқинлашиб қолган бир пайтда, М. Шолоховнинг «Нафрат илми» номли қизғин ҳикояси бутун мамлакатга жаранглаб кетди. А. Толстой, А. Фадеев, Л. Леонов, К. Федин, В. Иванов, П. Павленко, В. Лацис, Д. Заславский, В. Ставский, К. Симонов, Б. Полевой, Б. Галин, Я. Судрабкалн, Р. Кочар, В. Василевская, Я. Галан ва бошқа совет ёзувчиларининг ҳарбий публицистикаси ва очеркларини э'тиборга олмай туриб, совет адабиётининг уруш йилларидаги хизматига муносиб баҳо бериб бўлмайди.

Уруш даврида проза ва драматургия соҳасида ҳарбий тема устида ишлаган ёзувчиларимизнинг тажрибалари юзасидан танқидий фикр юритилмаганлиги ва бу тажрибаларнинг умумлаштирилмаганлиги ҳаммани чуқур афсуслантиради.

Шундан кейин, ўртоқ Сурков ўз ижодлари блан сон-саноқсиз совет китобхонлари ҳурматига сазовор бўлган прозаиклар, шоирлар, драматурглар, публицистларнинг — кўпмиллатли совет адабиёти вакилларининг асарларини санаб кўрсатади. У, айрим ёзувчиларнинг ижодий методига батафсил тўхталиб ўтади, уларнинг асарларини анализ қилади, совет адабиёти ғоявий ва бадиий жиҳатдан нечоғлик юксалганлигини кўрсатади.

☆

В. И. Ленин ярим аср илгари «Партия ташкилоти ва партия адабиёти» сарлавҳали мақоласида бундай деб ёзган эди: «Адабиётни бир андазага, бир қолипга солиб бараварлаш, озчиликни кўпчиликка бўйсундириш ҳаммадан қийин. Бу ишда шахсий ташаббусга, шахсий қобилиятга, фикр ва фантазияга, шакл ва мазмунга майдонни кенг очиб бериш мутлақо лозим».

Лениннинг бу сўзлари тўғри эканлиги эндиликда адабиётимизнинг бутун тараққиёти блан амалий суратда исбот қилинди. Лениннинг бу сўзлари социалистик реализм методини ишлаб чиқишда умумий бир йўл бўлгани ҳолда, хилма-хил оқимларнинг бир вақтда ёнма-ён туриб яшаши, улар ўртасида ижодий мусобақа бўлиши мумкин эканлигини, у ёки бу оқимнинг афзалликларини дискуссия тариқасида кенг муҳокама қилиш мумкин эканлигини кўзда тутади.

Ҳаёт воқиаларига ва кишиларнинг хатти-ҳаракатига бирхил баҳо беручи ёзувчилар ўзларининг кўрган-билганлари ва туйғулари натижаларини бадиий образда жуда хилма-хил ифода этадилар. Прокофьевни Сельвинскийдан, Миршакарни Турсунзодадан «ёзиш тарзи» ва «ше'р йўли»га, темани ёритиш усулларига қараб, доим бехато фарқ қилиш мумкин ва бунинг аксича, ғарбнинг ҳозирги модернистларини бир-бирларидан тамомила деярлик фарқ қилиб бўлмайди. Ана шу модернистлар «асарлари»нинг бемаза ва бемазмун бўлганлиги уларни бир-бирлари блан қўшиб юборади ва умумий қиёфасизликка олиб келади.

Ўртоқ Сурков с'езд олдидан совет адабиётидаги ижобий қаҳрамон тўғрисида бўлиб ўтган дискуссиянинг қисқача якунларини тўплаб айтадики, Фадеев, Гайдар, Островский, Полевойнинг китоблари, Ильинанинг «Тўртинчи тепалик» номли асари, Зоя Космодемьянская тўғрисидаги, Александр Матросов ҳақидаги ва замонамизнинг бошқа реал қаҳрамонлари ҳақидаги асарларнинг ёш китобхонлар қалбида яшаб, уларни мафтун қилаётганлигига сабаб шуки, «идеал қаҳрамон» тўғрисида ҳаёл суручи педантларнинг бачкана да'воларига хилоф суратда, бу китоблар тирик замондошларимизни, янги характер, янги ахлоқ, шахсий ва ижтимоий муносабатларнинг янги қоидалари ўрнатилаётган даврнинг кишиларини тасвирлаб берадилар.

Докладчи салбий, сатирик образ яратиш проблемасини анализ қилиб айтадики, асардаги персонаж шахсиятининг ёки ижтимоий фоннинг қоронғи ва ёруғ томонларини уйғунлаштириш ҳақида тайёр рецептларни беришга уриниш мумкин эмас ва зарарлидир. Адабий асарда тасвирланган ижобий қаҳрамоннинг образи ва характерида илғорлик ва қолоқлик хусусиятлари, ёки илғорлик хусусияти блан, «одатдаги» хусусиятларнинг нисбатини тартиб ва қоидага солишга уриниш ҳам шуқадар зарарлидир. Ҳарқандай қонун ва қоида образни ва китобни жонсизлантиради, ҳаётий воқи'ликни кўрсатиш ўрнига, ахлоқ тўғрисида дидактик ўгутхонликка олиб боради.

Докладчи кейинги йигирма йил мобайнида, жумладан урушдан кейинги йилларда йирик давлат арбоблари, фан, сан'ат ва адабиёт арбобларининг ёзувчиларимиз томонидан яратилган образларига тўхталиб, хусусан драматургия ва кинодраматургия асарларида шахснинг тарихдаги ролини кўпинча нотўғри, бузиб тасвирлаш каби ҳоллар рўй берганлигини та'кидлайди.

Партия ўз вақтида совет адабиётининг вазифаси ва бурчини бизга эслатиб ўтган эди:

«Совет адабиётининг вазифаси — ёшларни тўғри тарбиялашда, уларнинг талаб ва эҳтиёжларига жавоб беришда, янги авлодни ғовлардан қўрқмайдиган, ҳарқандай ғовларни енгиб ўтишга тайёр турган, ўз ишига ишонадиган тетик кишилар қилиб тарбиялашда давлатга ёрдам беришдан иборат».

Ана шу буюк тарихий вазифани шараф блан бажармоқ учун бизнинг адабиётимиз «идеал қаҳрамон» ёки «идеал шахс» образини яратиш йўлидан бориши мумкин эмас.

Адабиёт ана шу қалтис йўлдан борадиган бўлса, у ҳолда бемаза уйдирмачилик йўлига, реал воқи'ликни билиш ўрнига «идеялар карнайлари» ва дидактик ва'зхонлик йўлига кириб кетиш хавфи остида қолади.

Замонамизнинг ёшлари ўз тақдирини тенглаштиришни истаган образлар кучи чуқур ҳаётий ҳақиқатда, уларнинг характерларини «типик ҳолатларда типик характерлар» тасвири қонунларига мувофиқ ривожлантиришдадир.

Ўтилган йигирма йил якунларини тўплаганда, босиб ўтган йўлимизни шодлик ва фахр блан қайд қилганимиз ҳолда, бу йўл ғоявий жиҳатдан бегона бўлган жуда хилма-хил та'сирларнинг қайталанишига қарши шафқатсиз кураш йўли бўлганлигини э'тиборга олишимиз керак, деди докладчи. Адабиётчилар бу курашда Коммунистик партиянинг ва бутун совет жамоатчилигининг донолик блан кўрсатган мустаҳкам ёрдамига доим таяниб келдилар.

«Сан'ат сан'ат учун» деган реакцион назариянинг қайталаниши икки с'езд ўртасидаги йилларда сезилиб турди. Адабиётни жаҳондаги барча улуғ ёзувчиларнинг традициялари ва айниқса ўз Ватанимиз классикларининг традициялари блан ёритилган гражданлик позицияларидан мазкур сохта назарияларнинг байроқлари остида четга чиқариш йўлидаги уринишлар вақт-вақт такрорланиб турди. Бу эса, бизнинг шароитимизда адабиётни партия ва халқнинг мамлакатимизда коммунистик келажакни барпо қилиш учун олиб бораётган курашида қатнашишдан четга тортишни кўрсатган бўлар эди.

Партия Марказий Комитетининг 1946—1948 йилларда чиқарган қарорлари ана шу хавф борлигини биз, адабиётчиларга ва Совет сан'атининг бошқа соҳаларидаги ходимларга эслатиб турди. КПСС Марказий Комитетининг қарорлари ўша вақтда рўй берган ана шу хавфни тезликда йўқотиш учун бутун кучларимизни жипслаштиришимизга ёрдам берди.

Биз урушдан аввалги йилларда ҳам, урушдан кейинги йилларда ҳам «соф сан'ат»нинг формализм ёки натурализмдек доимий йўлдошларини кўрдик. Формализм шаклни мазмундан ажратишга олиб боради, натурализм адабиётни об'ективизм йўлига бошлайди.

Бизга ёт бўлган ва қайталанган энг барқарор реакцион та'сирлар қаторига космополитик тенденцияларни ҳам киритиш керак.

Урушдан кейинги йилларда космополитик хуружларга қарши кескин кураш олиб борилганлигига нима сабаб бўлганлиги айниқса тушунарли бўлса керак, чунки «совуқ муносабатлар уруши»нинг ташаббускори бўлган америка империализми миллатларни ва давлатларни иқтисодий, сиёсий ва маданий жиҳатдан қулликка солиш йўли блан жаҳонга ҳоким бўлишни ўз олдига мақсад қилиб қўйиб, космополитизмни ўз экспансияси учун идеологик асос қилиб олганлиги тасодифий бир ҳол эмас.

С'езд арафасида «Новий мир» журнали саҳифаларида бирқанча мақолаларнинг пайдо бўлганлиги адабиётимизнинг асосий позицияларига нигилистик «платформа» нуқтаи назаридан туриб ҳужум қилиш йўлидаги уринишлар бундан буён ҳам пайдо бўлиши эҳтимоли борлигини исбот этади. Адабий жамоатчилигимиз ана шу мақолаларни якдиллик блан қоралади.

Биз, совет ватанпарварлиги ва пролетар интернационализми традицияларига содиқмиз. Биз, уруш олови ёқучиларининг жирканч идеологияси бўлган чиркин космополитизмга қарши кураш олиб борамиз. Космополитик руҳдаги хатоликка йўл қўйган соф виждонли совет адабиётчиларининг ҳарқайсиси учун, уларнинг танқидчи ёки ёзувчи бўлишларидан қат'и назар, ўзининг хато позицияларини қайтадан кўриб чиқиб, адабиётимизнинг равнақи йўлида совет адабиётчилари оиласида аҳил бўлиб самарали ишлаши учун имконият бор.

Адабиёт практикаси ва назариясида қайталанган ёт ва душман тенденциялар танқиддаги пролеткультчиликнинг ва РАПП ҳукмронлигининг энг ёмон сарқитларини гавдалантирган «сўллик» методларида кўринди. Ана шу зарарли тенденциянинг ҳам яшовчан эканлигини тушунмоқ учун «Октябрь» журналида А. Белик каби «танқидчи»лар ишлаган вақтда журналдаги танқидчилик бўлимининг тутган йўлини эсга олиб ўтиш кифоядир. «Янги раппчилар» адабиёт ва практик танқид тарихида вульгар социологизм, ҳарқандай примитивизмнинг қайталаниши ва ҳоказолар тарзида ўзини кўрсатди.

Адабий жамоатчилигимиз жиддий душманимиз бўлган буржуа миллатчилигига қарши доим курашиб келди.

Докладчи танқидчилар ва адабиётшуносларнинг фаолиятини анализ қилиб берди. Рус адабиёти тарихига доир катта ҳажмдаги асарлар, инглиз, француз, немис адабиётларининг ва бошқа адабиётларнинг тарихига доир кўптомли асарлар нашр этилди. Ўтмишнинг энг йирик ёзувчиларига ва танқидчиларига бағишланган, классикларнинг услубини, тилини, маҳоратини ўрганиш проблемаларига бағишланган монография характеридаги жиддий асарлар ҳам босилиб чиқди. Аммо совет адабиёти масалалари бирмунча сустроқ ишлаб чиқилмоқда.

Ўртоқ Сурков адабиётдаги айрим ҳодисаларга ёки асарларга баҳо беришда кенг равишда фикр алмашиш муҳимлигини уқтириб ўтади. Босилиб чиққан ҳарқандай рецензияни адабиёт асарига қандайдир узил-кесил ва э'тирозга ўрин қолдирмайдиган ҳукм деб қараш сингари сохта тасаввурни йўқотиш керак. Берилган баҳонинг обрўйли бўлиши мақола ёки рецензиянинг босилиб чиққанлигига асосланмасдан, балки танқидчининг принципиаллигига ва у юритган муҳокамаларнинг чуқур бўлишига асосланиши лозим. Докладчи ёзувчи меҳнатининг бадиий сифатига нисбатан талабчанликни ошириш зарурлигига ҳам тўхталиб ўтади.

— Танқидчилар ва адабиётшуносларнинг фаолиятини қат'ий равишда кучайтириш,—дейди докладчи,—Фанлар академияси институтларини ҳозирги замон адабиётининг тажрибаларини умумлаштиришнинг катта масалаларини ҳал қилиб беришга яқинлаштириш, адабиёт назарияси ва тарихи масалаларини, кундалик танқид ва библиография масалаларини журналларда ва газеталарда ёритиб туриш, нашриётлардаги танқид ва адабиётшунослик редакцияларининг фаолиятини жонлантириш ҳамда адабиёт назарияси ва тарихи масалаларини ишлаб чиқиш блан шуғулланадиган махсус журнал вужудга келтириш керак—адабий ишнинг мана шу энг муҳим участкасини жонлантирмоқ учун кўрилиши зарур бўлган дастлабки тадбирлар шулардан иборат.

☆

Икки с'езд ўртасидаги даврда совет адабиётининг ҳеч шубҳасиз эришган жуда катта ютуқлари унинг камчиликларини энг талабчанлик блан, жуда кенг равишда кўздан кечириб чиқишни рад қилмайди, балки аксинча талаб қилади. Адабиётнинг барқ уриб ривожланиб бораётган воқи'ликнинг талабларидан, китобхонларнинг талабчанлиги тўхтовсиз ўсиб бораётганлигидан кейинда қолаётганлиги тўғрисида с'езд минбаридан гапирмасликка ҳаққимиз йўқ. Биз адабиётимизнинг камчиликларини унинг имкониятларига нигилистларча ишонмаслик нуқтаи назаридан қараб эмас, балки бизнинг адабиётимиз шу вақтгача ҳал қилиб келган ва ҳал қилаётган вазифаларга қараганда анча мураккаброқ вазифаларни ҳал қилиб бериши мумкин бўлган талантли ёзувчилар отрядига эга бўлганлигига, ижодий тажриба ва етукликнинг юксак даражасига эришганлигига ишонч блан қараганлигимиз нуқтаи назаридан кучли равишда ва дангал танқид қилишимиз лозим.

Коммунизм қурувчилар характерининг шаклланишига ёрдамлашиш адабиётнинг вазифасидир. Бу вазифа замонамиз кишиларидаги инсоний фазилатларнинг бутун улуғворлигини тасвирлаб бериш йўли блан ҳам, одамлар онгидаги ва психикасидаги капитализм сарқитларини муайян мақсад йўлида муросасиз танқид қилиш, турмушнинг ҳамма камчиликларини ва нуқсонларини танқид қилиш йўли блан ҳам бажарилиши керак.

Тарихий тараққиётни шу қадар мисли кўрилмаган сур'атлар блан ривожлантираётган совет кишиси адабиётдан ўзини ҳаяжонлантираётган масалаларга янада қизғинроқ, янада барвақтроқ жавоб беришни кутади, у ёзувчини ўз ҳаёти ва кураши «бўлиб ўтганидан кейин» ёзиб берадиган воқиа-навис сифатида эмас, балки қурувчини янги идеялар блан бойитучи, унга янги горизонтлар очиб беручи ўртоқ ва сафдош сифатида, келажакнинг разведкачиси сифатида кўришни истайди.

Китобларимизда совет замонавийлиги бирёқлама тасвирланганлиги учун, бизларнинг кўпимиз ўтмишдош—классикларимизнинг традицияларига эргашаолмаганликларимиз ёки эргашишдан қўрққанлигимиз ва ўз китобларимизда кўпинча проблемага ёки материалга маҳлиё бўлиб кетиб одамни унутиб қўяётганимиз, одамнинг тарихий борлигини «уч ўлчовда» ҳартомонлама қилиб, одамнинг ма'навий дун'ёсининг ҳамма бой жиҳатларини, одамнинг ижтимоий манфаатлари блан шахсий манфаатлари бирлигини кўрсатиб беришдан қўрқаётганлигимиз учун китобхонлар кўпинча бизнинг китобларимиздан норозидирлар.

Ше'рларни ва проза асарларини ўқучи китобхон, театр ва кино томошабини совет адабиётидан хилма-хил жанрлардаги асарлар—романлар, повестьлар ва ҳикоялар, эпик поэмалар, граждан лирикаси ва шахсий лирика, трагедия ва драмалар, ўткир сатира ва турмуш ҳодисаларини кулгили қилиб кўрсатиб берадиган комедиялар берилишини кутади. У, ҳарқандай асарнинг ўзининг кенг ақлий савияси, ўзининг асарлар бадиий сифатига нисбатан ғоят ўсиб кетган талабчанлиги даражасида бўлишини талаб қилишга ҳақлидир.

Адабиётимизнинг ҳозирги ҳолати ёзувчидан турмушга янада ҳаракатчанроқ бўлиб кириб боришни қат'ий талаб қилмоқда. Турмушни бир чеккада туриб кузатиш позицияси совет ёзувчиси учун сохта позициядир. Совет ёзувчиси воқи'ликда рўй бераётган ва ўз китоби учун материал бўлган ҳодисаларнинг гувоҳи эмас, балки қатнашчисидир. Жамият ҳаётида хўжайинлик позициясида туриш ёзувчига хос партиявийликнинг кўринишларидан биридир.

Коммунистик партия адабиётни халқ оммасини коммунистик руҳда тарбиялашда ўзига актив ёрдамчи деб, эскилик сарқитларига қарши курашда қурол деб, турмушдаги янгиликни ва совет кишисининг характерини умумлаштириб беручи восита деб ҳисоблайди. Лекин ҳамма учун умумий бўлган вазифаларни ҳал қилаётган пайтда сан'атнинг ёндош турларини ўстиришга боғлиқ бўлган адабиёт турлари ва жанрларини алоҳида назарда тутиб, шу жанрлар ва турларни ривожлантириш керак. Ёзувчилар драматургия ва кинодраматургия соҳасида, поэзиянинг қўшиқ-музика ижодиётига боғлиқ бўлган турлари соҳасида ишлашга алоҳида э'тибор беришлари лозим. Мана шу участкалардаги қолоқлик айниқса сезилиб турибди, бу қолоқлик сан'атнинг энг муҳим ва энг оммавий турларини ривожлантиришга тўсқинлик қилмоқда; театрнинг, кинонинг, қўшиқнинг характери шундайки, адабий асар уларнинг воситаси блан ўн миллионлаб одамлар орасида айниқса тез ва кенг миқ'ёсда ёйилади.

☆

Ёзувчилар союзи жамоат ташкилоти бўлганлиги учун у, партия идеяларини адабиётда ўтказучи ташкилотдир, ёзувчиларнинг адабиётда коллектив бўлиб раҳбарлик қилиш формасидир. А. М. Горький ташаббуси блан вужудга келтирилган Ёзувчилар союзи йигирма йил мобайнида бу рольни бажариб келди.

Бутуниттифоқ с'езди олдидан бутун мамлакатда республикалардаги ёзувчиларнинг с'ездлари, областьлар ва ўлкалардаги ёзувчиларнинг конференциялари бўлиб ўтди. Мана шу с'ездларда ва конференцияларда 1300 тадан кўпроқ ёзувчи, бутун Союз составининг учдан бир қисмидан кўпроғи чинакам демократик вазиятдаги кенг танқид ва ўз-ўзини танқид вазиятида докладлар, қўшимча докладлар қилдилар ва музокараларда сўзга чиқдилар.

Кўпгина докладлар ва нутқларда Ёзувчилар союзи ишларининг турли жиҳатлари, шу жумладан ташкилий ишлари ҳам жиддий танқид қилинди. Кўпинча қаттиқ бўлган бу танқидлар Союзнинг ишидаги нуқсонларни ва хатоларни қат'иян тузатиш йўли блан батамом уни мустаҳкамлашга қаратилди.

С'ездда ва с'ездан кейин адабиётнинг коллектив равишда ҳал қилиши лозим бўлган вазифалари жуда каттадир. Бу вазифаларни бажармоқ учун бутун совет адабиётчилари коллективининг ғайрат блан ишлаши керак. Иккала с'езд ўртасидаги давр ичида Ёзувчилар союзи а'золарининг сони икки баравардан зиёдроқ кўпайди. Лекин бунга нисбатан янги асарларнинг сони анча кам ўсди. Совет ёзувчилари союзи а'золари орасида ёзмай қўйган одамлар оз эмас.

Иккала с'езд ўртасидаги давр ичида адабиётга кўпгина янги кишилар кириб келди, шундай бўлса ҳам ёзувчининг ўртача ёши 10—15 ёш ортди, 30 ёшгача бўлган ёш ёзувчиларнинг салмоғи эса анча камроқ бўлиб қолди. Демак, талантли ёшларни адабиётга тортиш вазифаси бизнинг олдимизда муҳим вазифа бўлиб турибди. Адабиётга тортиладиган талантли ёшлар учун шундай шароит вужудга келтирилиши керакки, бу шароит ёш талантларга меҳрибон бўлиш блан бирга ёшларнинг адабиётга олиб кираётган асарлари сифатига нисбатан энг қаттиқ талабчанликни ҳам ўз ичига оладиган бўлсин.

Бизнинг с'ездимиз кекса бўғин адабиётчиларининг э'тиборини шу нарсага алоҳида қат'ият блан жалб қилиши лозимки, адабиётнинг эртаги куни учун, я'ни адабиётчи ёшларни тарбиялаб етиштириш учун жавоб бериш кекса бўғин адабиётчиларимизнинг бевосита бурчидир. Бизнинг адабиётчиларимиз А. М. Горькийдан ибрат олиб, ўз тажрибаларини ёшларга яна ҳам саҳийлик блан ўргатишлари, янгидан-янги талантли кишиларни адабиётга жалб қилишлари лозим.

Докладчи проварди бундай дейди:

— Совет адабиётининг муваффақиятлари совет адабиёти асарларининг мамлакатимизда ва четэлларда жуда кенг миқ'ёсда тарқалаётганлиги янги қаҳрамоннинг — совет кишисининг жаҳондаги ҳамма мамлакатлар бўйлаб ғолибона ва тантанали юриб бораётганлигини кўрсатади.

Совет ёзувчиларининг биринчи вазифаси шундан иборат бўлиши лозимки, бу қаҳрамон тўхтовсиз ривожланиб бораётган совет ҳаёти одамларга кун сайин сингдираётган янги хислатлар ва сифатлар блан адабиёт асарларида бойисин.

☆

А. А. Сурков докладидан кейин с'ездининг биринчи мажлиси тамом бўлди.

Совет ёзувчиларининг Бутуниттифоқ Иккинчи с'езди 16 декабрьда ўз ишини Союзлар Уйининг Колонна залида давом эттиради. (ТАСС).

Тошкент шаҳар советининг сессияси

Меҳнаткашлар депутатлари Тошкент шаҳар советининг IV чақириқ XI сессияси бўлиб ўтди. Сессия шаҳар ижроия комитетининг 1953 йил ва 1954 йилнинг 10 ойи ичида қилган иши юзасидан ҳисоботини эшитди. Ҳисобот докладини шаҳар ижроия комитетининг раиси ўртоқ Х. И. Юсупова қилди.

Докладчи ўз нутқида ўтган сайлов кампанияси даврида сайловчилар шаҳарнинг бутун хўжалигини яхшилашни талаб қилиб бирқанча наказлар берганини ва шаҳар ижроия комитети ўз фаолиятида шу наказларга амал қилиб иш кўрганини айтади.

Кейинги икки йил ичида шаҳар саноати ялпи маҳсулотининг ҳажми 1952 йилдагига қараганда 25,4 процент ортди. Халқ исте'мол моллари ишлабчиқариш ҳам йилдан-йилга ўсиб бормоқда.

Докладда республикамизнинг пойтахтида уй-жой ва маданий-маиший муассалари қурилиш масалаларига алоҳида э'тибор берилди. Бу ишга давлат миллионларча сўм маблағ ажратмоқда. 1953 йили ва 1954 йилнинг 10 ойи ичида 64,5 минг квадрат метр ҳажмдаги уй-жой бинолари қурилди ва фойдаланишга топширилди, шаҳар савдо тармоқлари анча кенгайтирилди, маориф ва соғлиқни сақлаш соҳасида ҳам бирмунча ишлар амалга оширилди. Соғлиқни сақлашга ажратилган маблағ бу йил 1952 йилдагига қараганда 137,8 миллион сўм миқдорида ортди.

Сессия қатнашчилари шаҳар ижроия комитетининг ишидаги камчилик ва нуқсонларни очиб ташладилар.

Депутатлардан Летунов, Нуруллаев, Шукуров, Мирхўжаев ўртоқлар ўз сўзларида шаҳар ижроия комитети ва унинг тегишли бўлимлари уй-жой ва маданий-маиший муассасалар қурилиши ва уларни ремонт қилиш ишига етарли даражада раҳбарлик қилмаётганликларини айтдилар. Натижада бу мақсадга ажратилган кўп маблағлар фойдаланилмай қолиб кетмоқда. Шаҳар ижроия комитетининг Москва районида ҳоммом, мактаб, болалар боқчаси ва ясли қуриш ва уларни бу йил фойдаланишга топшириш тўғрисидаги қарори бажарилмади. Шаҳар ижрокоми индивидуал уй-жой қурилиш ишига ҳам етарли э'тибор бермай келмоқда.

Депутат ўртоқ Шамсутдинова ва бошқалар маданий савдони уюштириш блан шаҳар ижрокоми ва унинг бўлимлари қониқарсиз шуғулланаётганларини қаттиқ танқид қилди.

Депутатлардан Новиков, Шобурҳонов, Яворский, Мартинов ўртоқлар шаҳар ижроия комитетининг раиси, унинг ўринбосарлари. бўлим мудирлари депутатлар блан, доимий комиссиялар блан боғланган ҳолда иш олиб бормаётганликлари тўғрисида гапирдилар. Ижроком раҳбарлари депутатларнинг сигналларига камдан-кам э'тибор берадилар, доимий комиссия йиғилишларида қатнашмайдилар. Кўплаб қарор чиқарилади, аммо унинг бажарилиши тўғрисида ижроком ғамхўрлик қилмайди. Шу сабабли ҳам қабул қилинган кўпгина қарорлар бажарилмай қолиб кетди. Ижроком бўлимларида бюрократизм, сансоларлик элементларини ҳам кўплаб учратиш мумкин, меҳнаткашларнинг шикоят ва аризаларига ўз вақтида жавоб берилмайди.

Сессияда Ўзбекистон ССР Савдо министри Зиёмов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми раисининг ўринбосари Емцов ўртоқлар ҳам сўзладилар.

Сессия муҳокама қилинган масала юзасидан тегишли қарор қабул қилди.

Қишлоқ аҳолисига кино хизмати яхшилансин

Меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш ва уларнинг кўнгилли, маданий дам олишларини уюштиришда кино хизмати кўрсатишнинг роли ғоят каттадир. Лекин Пискент район маданият бўлими қишлоқ аҳолисига кино хизмати кўрсатишни яхшилаш масаласи блан камдан-кам шуғулланмоқда.

Кўчма киноустановкаларда юз бераётган тартибсизликлар бунга яққол мисол бўлаолади. Кўп вақт афишада номи э'лон қилинган кинофильм ўрнига экранда бошқа фильм кўрсатилади. Масалан, кўчма кино Жданов номли колхозга келганида «Насриддин Бухорода» фильми кўрсатилади. деб э'лон қилинган бўлса ҳам кечаси соат 11 ларга бориб «Узоқдаги ёр» фильми қўйиб берилди. Бунинг устига киномеханик ўртоқ В. Егоровнинг ўз вазифасига ўтакетган даражада мас'улиятсизлик блан қараганлиги натижасида фильм қўйилаётган вақтда кино лентаси тез-тез узилиб, овозлар пасайиб турди. Шундай қилиб фильмни кўрсатиш 4 соатга яқин давом этди. Меҳнаткашларга кинофильмлар кўрсатилаётганда бундай кўнгилсиз ҳолларнинг тез-тез такрорланиб туриши тамошабинларни ҳақли равишда ранжитмоқда ва уларнинг кино кўрмасдан кетиб қолишларига сабаб бўлмоқда. Бундан ташқари хоҳ район марказидаги кино-театр залида, хоҳ кинофильм кўрсатиладиган колхоз клубларида санитария ва гигиена қоидаларига риоя қилинмайди. Шунингдек, билетлар бирхил нархда сотилиб, жойларнинг номерларига аҳамият берилмайди. Шуни ҳам айтиш керакки, районда аҳолига кино хизмати кўрсатиш ойлик ва квартал планлари фақат 30 — 35 процентгина бажарилмоқда.

Район маданият бўлимининг мудири Шораҳимова ва кинолаштириш инспектори Йўлдошев ўртоқлар ҳақиқий аҳволдан хабардор бўлганлари ҳолда қишлоқ меҳнаткашларига кино хизмати кўрсатишни яхшилаш масалалари блан жиддий шуғулланмаётирлар.

Район ижроия комитети ва унинг маданият бўлими мавжуд камчиликларни тезда тугатиб, қишлоқ аҳолисига кино хизмати кўрсатишни тубдан яхшилашлари керак.

С. АЛИЕВА.
С. ВОҲИДОВ.

„Чорвадор" колхози телефон алоқасига муҳтож

Мирзачўл районидаги «Чорвадор» колхозига борадиган йўлдан қиш кунлари юриш мумкин бўлмагани учун, Қозоғистон ССР территорияси орқали 75 километр йўл юриб ўтишга тўғри келади. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ана шу ҳолни назарга олиб, бу колхоз блан телефон алоқасини ўрнатиш ҳақида махсус қарор чиқарган эди.

Шу йил июнь ойида Мирзачўл район алоқа бўлимининг бошлиғи Пудовичкин 5 киши блан «Чорвадор» колхоз идорасига кириб келди. У, колхоз раиси Қора Агайдаровдан бир от-арава ажратишни талаб қилди. Пудовичкин телефон алоқаси ўрнатиш учун 130 та сим ёғоч, 4000 килограмм телефон сими олинганини айтиб, бутун ишларни бир ой ичида тамомлашга ва'да берди. Колхоз правлениеси телефон «қурувчилар» учун барча имкониятларни яратиб берди. Аравакаш араваси блан уларнинг ихтиёрига юборилди... Ероқ орадан бир хафта ўтмай алоқачилар бригадаси колхоздан олган нарсалар блан бирга бирдан ғойиб бўлиб қолди. Орадан хила вақт ўтгач, «Чорвадор» колхозига алоқа ўрнатиш учун келтирилган симёғочлар район марказига яқин бошқа колхозлар ихтиёжи учун ишлатиб юборилгани ма'лум бўлди. Кейинги кунларда, «Чорвадор» колхозига телефон алоқаси тўртинчи кварталда ўрнатилади, деган гап чиқиб қолди. Лекин ҳозир тўртинчи кварталнинг ярми ўтиб кетган бўлса ҳам алоқа ўрнатиш иши ҳанузгача бошлангани йўқ. Шу пайтда қилинмаган бу ишни машиналар, от-аравалар юролмайдиган лойгарчилик кунларда қандай бажариб бўлади? Ҳозир ташилмаган симёғочлар қачон ташилади? Бу ҳақда ҳечким ўйламаётир.

Б. ХАЛИЛОВ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» МАТЕРИАЛЛАРИ ИЗИДАН

„Мусоеванинг айби нима?“

Газетамизнинг шу йил 29 сентябрь сонида юқоридаги сарлавҳа остида ўртоқ Босит Халиловнинг мақоласи босилиб, унда Юқоричирчиқ район Оқовул қишлоқ советининг раиси Чўлпон Мусоеванинг ноҳақ ўз вазифасидан бўшатилгани танқид қилинган эди.

Область партия комитети хотин-қизлар ўртасида ишлаш бўлимининг мудири ўртоқ Саломованинг редакцияга хабар қилишича мақолада кўрсатилган фактлар тўла тасдиқланган.

Мақола қишлоқ советининг 6 декабрьда бўлиб ўтган сессиясида муҳокама қилинган. Қишлоқ советининг сессияси ўртоқ Мусоевани илгариги вазифасига — Оқовул қишлоқ советининг раислигига тасдиқлаган.

Сессия Мусоеванинг ишдан бўшатилишида ташаббус кўрсатган ва совет демократияси принципларини бузган Тангриқул Секеровнинг масаласини муҳокама қилишни Юқоричирчиқ район ижроия комитетидан сўраган.

„Ишчи-ёшлар мактабига жиддий э'тибор берилсин“

Шу сарлавҳа блан газетамизда чиққан материалда Фрунзе районидаги 32-нчи кечки ишчи-ёшлар мактабидаги камчиликлар танқид қилинган эди.

Фрунзе район халқ маорифи бўлими газета материали юзасидан текшириш ўтказганда унда кўрсатилган фактлар тўла тасдиқланган. Район халқ маорифи бўлимининг кўрсатмаси асосида мактаб ма'мурияти ўқув программаси ҳажмидаги дарслик китоблари келтирган, химия ва физика кабинетлари учун 4 минг сўмлик қўшимча асбоблар олинган, улгурмовчи ўқувчилар блан хафтада бир марта машғулот ўтказиш ташкил қилинган, кутубхона учун янгидан 50 номли китоб олиб берилган.

Қорасув районидаги Ленин номли колхозда янги теплица комбинати қурилди, бу комбинатда памидор, редиска, бодринг ва бошқа сабзавот экинлари ўстирилмоқда. **Суратда:** памидорларга сув қуйилмоқда.
Қ. Розиқов фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

Чорва қишловидаги камчиликлар бартараф қилинсин

Ўтган йили областимизнинг бирқанча районларида, шу жумладан Оҳангарон районида чорва моллари қишловига пухта тайёргарлик кўрилмаганлиги, қишлов учун етарли миқдорда ем-хашак тайёрланмаганлиги, молхона ва қўраларнинг ремонти ўз вақтида тамомланмаганлиги сабабли катта қийинчиликлар юз берган, айрим колхозларда эса бирқанча қўй, эчкилар нобуд бўлган эди. Район партия ҳамда ижроия комитети, МТС ва колхозларнинг раҳбарлари ўтган йилнинг аччиқ сабоқларидан тегишли хулоса чиқариб олишлари ва бу йилги чорва моллари қишловига ҳартарафлама пухта тайёргарлик кўришлари зарур эди.

Лекин, район партия, совет ташкилотлари, МТС ва колхозларнинг раҳбарлари бу йил ҳам чорва моллари қишловига бепарволик блан қарадилар. Планда мўлжалланган миқдорда ем-хашак тайёрланмади. Шунингдек тайёрланган ем-хашакни мол қишлайдиган жойларга ташиб келтириш, мол боқиладиган бинолар ва қўраларни мавсумга тахт қилиб қўйиш ишлари пайсалга солинди, я'ни муҳим масалага ўзибўларчилик блан қаралди.

Бу нуқсонлардан кўз юмган район партия комитетининг секретари ўртоқ А. Зиёев область партия комитетига: «Ҳамма нарса тайёр, ем-хашак етарли, чорва моллари қишловини намунали ўтказамиз» деб хабар қилди. Шундан кейин район колхозларида чорва моллари қишловига қандай тайёргарлик кўрилганлиги текшириб кўрилди. Бирнеча колхозда ўтказилган текшириш шуни кўрсатдики, умуман район колхозларида чорва моллари қишловига пухта тайёргарлик кўрилмаган. Ўртоқ Зиёев хақиқий аҳволни яшириб, область партия комитетига кўз бўямачиликдан иборат нотўғри рапорт берган.

Район колхозларида ҳарбир фермадаги молларни, қўй ва эчкиларни боқишга етадиган миқдорда ем-хашак тайёрлаб қўйишга э'тибор берилмаганидан дағал хашак тайёрлаш плани 67 процент бажарилган, холос. Айниқса Охунбобоев номли колхозда шу хилдаги хашак тайёрлаш планининг 41,5 процент, Калинин номли колхозда 33 процент бажарилиши кечириб бўлмайдиган бир ҳолдир.

Каганович номли колхоз, районда энг йирик чорвадор колхоз бўлишига қарамай, чорва моллари қишловига ғоят даражада қониқарсиз тайёргарлик кўрилган. Колхоз правлениеси (раиси ўртоқ Қўшоқов) фермаларда, отарларда жамғарилган хашакларни аниқ ҳисобга олмай, тахминан сводка бериб келган. Натижада, колхоз берилган топшириқнинг 36 проценти миқдоридагина хашак тайёрлаган. Шунингдек, концентрат ем тайёрлаш плани фақат 16,4 процент адо этилган. Каганович номли, Охунбобоев номли, Калинин номли колхозларда оз миқдорда тайёрланган дағал хашаклар ҳам моллар турган жойларга ташиб келтирилмаган. Шуни айтиш керакки, бу колхозларда жуда оз миқдорда тайёрланган хашакларнинг ҳам исроф қилинишига йўл қўйилаётир.

Кўпчилик колхозларда ем-хашаклар мол боқилаётган жойлардан жуда узоқда. Улар «транспорт йўқ» деган баҳона блан ташиб келтирилмаётир. Охунбобоев номли колхознинг чўпони ўртоқ Қурдошевга биркитилган 400 эчки учун 300 килограмм пичан берилган. Калинин номли колхозда ем-хашак 10—30 километр жойдан ташиб келтирилади.

Чорва молларининг сонига қараб ишчи кучлари ажратилмаган. 793 киши ўрнига 686 киши мол боқмоқда. Ҳарбир чўпонга 400—600 тадан мол биркитилган.

Чўпонлар учун маданий-маиший шароит яратилмаган. Иссиқ бинолар йўқ. Чўпонлар, мол боқарлар иссиқ кийимлар блан та'минланмаган. Колхоз раисининг чорвачилик бўйича ўринбосари ўртоқ Рустамов кўзбўямачилик йўлига ўтиб олиб, МТС советида колхозда дағал хашак плани 64 процент бажарилди, деб ахборот берди. Мавжуд хашак ўлчаб кўрилганда 33 процент, концентрат озиқ 6 процент эканлиги аниқланди. Бундай аҳволни райондаги бошқа колхозларда ҳам учратиш мумкин.

Отхона, молхона, қўралар ремонти ҳам ҳалигача тамом бўлмаган. Район бўйича 50 отхона, 58 молхона ва 114 қўра ремонтсиз ташлаб қўйилган. Биргина Калинин номли колхозда 4 молхона, 5 қўра, 4 отхона, чўчқахона, товуқхона бутунлай ремонт қилинмаган. Т. Султонов бригадасидаги молхонанинг усти ёпилмагани учун моллар очиқ жойда боқилмоқда.

Чорва моллари қишловини намунали ўтказишда Машина-чорвачилик станция дирекцияси ва мутахассислари катта роль ўйнашлари, колхозларга яқиндан амалий ёрдам кўрсатишлари керак. Афсуски, МЖС директори ўртоқ Ильин ҳечқандай ёрдам кўрсатмаётир. У, ем-хашакларни ташиб келтириш ишига аҳамият бермай, бу муҳим вазифадан ўзини четга тортмоқда.

Умуман айтганда, Оҳангарон районида шундай жиддий хатоларга йўл қўйилиши натижасида чорва молларининг барча турлари йилдан-йилга камаймоқда ва район чорвачиликдаги шуҳратини йўқотаётир. Оҳангарон районида жамоат чорвачилигига бўлган муносабатни тубдан ўзгартириш, чорвачиликка раҳбарликни кескин равишда яхшилаш зарур. Район партия комитетининг секретари Зиёев, район ижроия комитетининг раиси Ўтебоев ўртоқлар чорва моллари қишловидаги йўл қўйилган хато ва камчиликларни тезда бартараф қилиб, молларнинг нобуд бўлишига мутлақо йўл қўймаслик чораларини кўришлари лозим.

Ш. КУЗАНБОЕВ,
«Тошкент ҳақиқати» мухбири.

Паррандачилик совхозининг муваффақияти

Мирзачўл районидаги паррандачилик совхозининг коллективи (директори ўртоқ Очилбеков) ишлабчиқаришни пухта ташкил этиб ва кучларни тўғри жой-жойига қўйиб ҳамда паррандачилик зоотехника ва ветеринария қоидаларига қат'и риоя қилиб қисқа вақт ичида йирик хўжаликка айланди. Бундан 2 йил аввал совхозда 4000 та товуқ, ўрдак, ғоз ва бошқалар бўлса ҳозир уларнинг сони 19500 га етди. Паррандаларнинг зоти ҳам тобора яхшиланмоқда. Сертухум ва гўштдор паррандалар сони йилдан-йилга кўпаймоқда.

Бу йил совхоз ўрдак, товуқ, ғоз каби паррандаларни урчитиш ва уларнинг маҳсулдорлигини оширишда катта ютуқларга эришди: йиллик давлат плани муддатидан 2 ой олдин ортиғи блан бажарилди. Совхоз коллективи давлатга пландаги 280.000 ўрнига 803.000 дона тухум топширди. Парранда гўшти топшириш плани ҳам ошириб бажарилди. Ўрдак урчитиш плани 111, товуқ урчитиш плани эса 109 процент адо этилди.

Совхоз коллективи қишга намунали тайёргарлик кўрди. Бу йил совхозда 3 та катта товуқхона ва бир ўрдакхона қурилди.

Паррандалар учун етарли миқдорда маккажўхори, сули, кепак, арпа ва бошқа емлар ғамлаб қўйилди. Совхоз коллективи Ўзбекистон ССРнинг 30 йиллиги шарафига бошланган умумхалқ мусобақасига қўшилиб, 1955 йил планини ҳам ортиғи блан бажариш учун ҳозирданоқ ишни ҳартарафлама кенгайтириб юборди.

Ж. ҲОЛҚОСИМОВ.

Жут ҳосилини янада ошириш учун

Қуйичирчиқ районидаги кўпгина колхозлар даладаги жут ҳосилини ўз вақтида йиғиштириб олиб, келгуси йил мўл ҳосили учун замин ҳозирлаётирлар. Жумладан, Маленков номли колхоз а'золари 600 гектардан ортиқроқ ерни ўғитлаб, шудгор қилиб қўйдилар. Бу колхозда ишлаётган ўртоқ Югай Василий бошлиқ трактор бригадаси а'золари айниқса зўр ғайрат кўрсатдилар.

Шунингдек районнинг бошқа колхозларида хизмат қилаётган Ли Бок-нок, Хван Юрий ўртоқлар бошлиқ трактор бригадалари ҳам шудгорлаш ишини кенгайтириб юбордилар. Улар ҳозиргача 130—150 гектар экин майдонини шудгорлаб қўйдилар.

Ҳозир райононнинг барча колхозларида, далада қолган ҳосилни йиғиштириб олиш ва бўшаган ерларни дарҳол шудгорлаш ишлари қизитиб юборилди.

Қ. ПЕРШЕЕВ.

„Тиш-тирноғигача қуролланган фашизм АҚШ учун ҳам катта хавф туғдирган бўлур эди"

Поль Робсоннинг «Руде право» газетаси учун қилган суҳбати

ПРАГА, 16 декабрь. (ТАСС). Чехословакия телеграф агентлиги хабар беради: «Руде право» газетаси машҳур америка жамоат арбоби, «Халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун» халқаро Сталин мукофоти лауреати Поль Робсоннинг суҳбатини э'лон қилди.

Поль Робсон Лондон ва Париж битимлари «халқларнинг халқаро кескинликни юмшатишга, қурол-яроғни ялпи камайтиришга ва ялпи қирғин қуролини тақиқлашга қаратилган бирлашган куч-қувватига бевосита хавф туғдиради» деб уқтириб ўтган.

Поль Робсон дедики, Москва кенгаши Европадаги ҳамма мамлакатларнинг коллектив хавфсизлигини та'минлашга қаратилган бирдан-бир тўғри йўлни белгилади. «Европа халқларига,—деган у,—катта мас'улият юклатилган. Улар Москва кенгашининг қарорларини қат'ият блан қўллаб-қувватлашлари лозим. Бу қарорларнинг амалга оширилиши Европа халқларининг хавфсизлигини гарантия қилади. Америка халқларига ҳам ана шундай мас'улият юклатилган.

Европа мамлакатларидаги халқларнинг Европада коллектив хавфсизликнинг Умумевропа системасини барпо этиш йўлидаги интилишлари оддий америкалиларнинг талабларига мос келадими, деган саволга Поль Робсон бундай деб жавоб қайтарган: «Америка халқи жуда яхши тушунадики, тиш-тирноғигача қуролланган фашизм АҚШ учун ҳам катта хавф туғдирган бўлур эди.

АҚШ меҳнаткашлари, мамлакатларнинг ўз ижтимоий тузуми қандай бўлишидан қат'и назар, тотув яшашларига доир проблемаларни тез-тез муҳокама қиладиган бўлиб қолдилар. Борган сари кўпроқ америкалилар, тотув яшаш мумкинлиги реал бир нарса, деган хулосага келмоқдалар».

Поль Робсон ўз сўзининг охирида бундай деган: «Мен фашизмга қарши ва Ғарбий Германияни милитаризация қилишга қарши бутун куч-қувватим блан курашишга қарор берганман. Мен биламанки, олдимизда оғир кураш турипти... Америка Қўшма Штатларида тинчлик учун курашда қуролни ҳечқачон қўлдан ташламайдиган халқ кучлари бор».

Катта Берлиндаги тинчлик тарафдорларининг конференцияси

БЕРЛИН, 16 декабрь. (ТАСС). Бу ерда Катта Берлиндаги тинчлик тарафдорларининг конференцияси бўлиб ўтди. Катта Берлин тинчлик тарафдорлари кенгашининг раиси профессор Р. Хавеман конференцияни очиб, Париж битимларининг агрессив характерини уқтириб ўтди ва бу битимларнинг ратификация қилинишига қарши курашни кучайтириш зарурлигини уқтириб ўтди.

Тинчлик учун курашувчи немислар кенгашининг бош секретари Г. Вильман Жаҳон Тинчлик Кенгаши Стокгольм сессиясининг натижалари ҳақида доклад қилди. У та'кидлаб ўтдики, Катта Берлиндаги тинчлик тарафдорларининг асосий вазифаси Париж битимларининг ратификация қилинишига қарши, немислар ўртасида ҳамжиҳатликка эришиш учун ҳамма воситалар блан курашишдан иборатдир.

Конференцияда Берлиннинг ҳар иккала қисмидаги тинчлик тарафдорларининг кўпгина вакиллари сўзладилар. Улар Европа мамлакатлари Москва кенгашининг Декларациясини якдиллик блан қувватладилар ва Париж битимларига қарши чиқдилар. Нотиқлар Катта Берлин магистратининг Берлинни қайтадан бирлаштиришга ёрдам бериш мақсадида биргаликда ҳаракат қилиш ҳақидаги таклифини қувватладилар.

Конференция қатнашчилари СССР, Италия ва Франция тинчлик тарафдорлари комитетларига табрик телеграммалари қабул қилдилар. Улар бу табрик телеграммаларида, тинчлик тарафдорлари бўлган немислар Париж битимларига қарши курашда куч-қувватларини аямайдилар, деб ва'да бермоқдалар.

Конференция қатнашчилари Бонн бундестаги депутатларига қаратилган мурожаатда бу битимларнинг ратификация қилинишига йўл қўймасликка чақирадилар.

Конференцияда Берлиннинг бутун аҳолисига қарата мурожаат қабул қилинди. Мурожаатда Германияни ва унинг пойтахти Берлинни тинч йўл блан қайтадан бирлаштириш мақсадида ҳамжиҳатлик ўрнатишга чақирилади.

Бонн парламентида

БЕРЛИН, 16 декабрь. (ТАСС). Бугун Бонн бундестагида Париж ҳарбий битимларини ратификация қилиш ҳақидаги масала юзасидан мунозаралар давом этди.

«Умумгерман блоки» фракциясининг раиси Хааслер Париж битимларини қўллаб қувватлашни тўғридан тўғри ёқлаб гапирди. Хааслер шундай деб да'во қилишга уриндики, Совет Иттифоқи гўё музокаралар олиб боришга тайёрлигини кўрсатмаётир эмиш. Шу блан бирга Хааслер «агар федерал республика ҳарбий блокка қўшилмаса, у ҳолда Германияни қайтадан бирлаштириш имкониятлари кўпроқ бўлур эди» деб э'тироф қилди. Хааслер Ғарбий Германияда ҳарбий мажбурият жорий қилиш нияти ҳечқаерда «руҳни кўтараолмаганлигини» айтиб, ғарбий герман ёшларини ҳарбий тайёргарлик руҳида тарбиялашга чақирди.

Хааслер ГСДП депутатларининг Саар статути ҳақидаги э'тирозларига жавоб қайтаришдан бош тортди.

Аденауэрнинг Париж ҳарбий битимларини ратификация қилиш ҳақидаги талабларини бундестаг депутатларидан Меркац («немис партияси») ва Раснер (ХДС) ҳам қувватлаб гапирдилар. Мунозараларда собиқ гитлерчи генерал, ҳарбий жиноятчи Мантейфель ҳам сўзга чиқди. У, ҳозирги вақтда «эркин демократик партия»дан бундестаг депутатидир.

Мантейфель ўз нутқини «Шарқдан таҳдид борлиги» ҳақидаги ёлғон гаплардан бошлади. Гитлерчилар тинчликсевар халқларга қарши агрессив уруш бошлашга тайёрланганларида бундай ёлғон гаплардан ҳамиша фойдаланган эдилар. Мантейфель, эндиликда янги армиянинг зарурлиги ҳақида яна бахслашиб ўтириш мумкин эмас, бу армияни тузишга амалда киришиш керак, деди.

Бундестагнинг эрталабки мажлисида энг охирда депутат Эрлер (ГСДП) сўзлади. У немис инжил черковининг кўзга кўринган вакилларидан 300 киши ёзган мурожаатни ўқиб эшитдирди. Бу вакилларнинг айтишича, ўз қўлига қурол олишни истамаётган ғарбий герман ёшларининг озодлигини бостириш йўли блангина Ғарбий Германияни ремилитаризация қилиш мумкин. Бу мурожаат Аденауэр тарафдорларини жуда шоштириб қўйди.

Эрлер ўз нутқида уқтириб ўтдики, ғарбий герман ёшларида ғарбий герман армиясига кириш истаги сра йўқ.

Мажлисда танаффус ўтказилгандан кейин мунозаралар яна бошланди.

Франция Миллат мажлисининг миллий мудофаа комиссияси Париж битимларини ратификация қилишни тавсия этган докладни рад қилди

ПАРИЖ, 16 декабрь. (ТАСС). Кеча Миллат мажлиси миллий мудофаа комиссиясининг йиғилиши бўлди. Бу йиғилишда бош министр Мендес-Франс ва миллий мудофаа министри Тампль Париж битимлари тўғрисидаги масала юзасидан нутқ сўзладилар. Газеталарнинг хабарларидан ма'лум бўлишича, Мендес-Франс ташқи ишлар комиссиясининг яқинда бўлиб ўтган мажлисида келтирган далилларини яна илгари суриб, Париж битимларини зўр бериб ҳимоя қилган.

Бугун миллий мудофаа комиссиясида Лустоно-Лаконинг Лондон ва Париж битимларини ратификация қилишни тавсия этган доклади овозга қўйилди. Комиссия 11 овозга қарши 21 овоз блан бу докладни рад этди.

ОБ-ҲАВО МА'ЛУМОТИ

Тошкент об-ҳаво бюросининг ма'лумотига қараганда, бугун Тошкент областида ва Тошкентда ҳаво очиқ бўлади, температура 5—7 даража иссиқ бўлади.

БИЛДИРИШ

Шу йил 20 декабрь кеч соат 7 да Ўзбекистон Совет Ёзувчилар союзининг Ҳ. Олимжон номли Адабиётчилар Уйида Ўзбекистон ССРнинг 30 йиллигига бағишланган адабий кеча ўтказилади. Кечада Ўзбекистон ССРнинг 30 йиллиги ҳақида доклад ва ёзувчиларнинг чиқиши бўлади.

Ўзбекистон совет Ёзувчилар союзи

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

ТЕАТРЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 18/XII да **Қутлуғ қон,** 19/XII да кундуз **Қутлуғ қон,** кечқурун **Оғриқ тишлар.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **қизиқчилар группаси гастрольларининг давоми.** Юмор, сатира, кулги. **Ван Зе-вей** раҳбарлигида **янги хитой аттракциони** ҳамда **ўзбек цирк коллективининг гастрольлари.** Тамоша кеч соат 8 да бошланади. Якшанба куни **3 марта тамоша** кўрсатилади. Тамошалар кундуз соат 1, 4 ва кеч 8 да бошланади.

КИНОТЕАТРЛАРДА:

«РОДИНА», НАВОИЙ номли, «ИСКРА», «ЁШ ГВАРДИЯ», «ЎЗБЕКИСТОН», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ»— янги кинокомедия **Запасдаги ўйинчи.**

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 34. **РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ:** коммутатор — 36334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 136, Пропаганда бўлими — 136. Совет қурилиши бўлими — 132. Маданият бўлими — 132, Адабиёт ва сан'ат бўлими — 39040, Қишлоқ хўжалик бўлими—135. Саноат ва транспорт бўлими — 132, Хатлар бўлими — 132 Секретариат — 34048, Э'лонлар бўлими — 38142

Р. 07623. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. № 1581.